

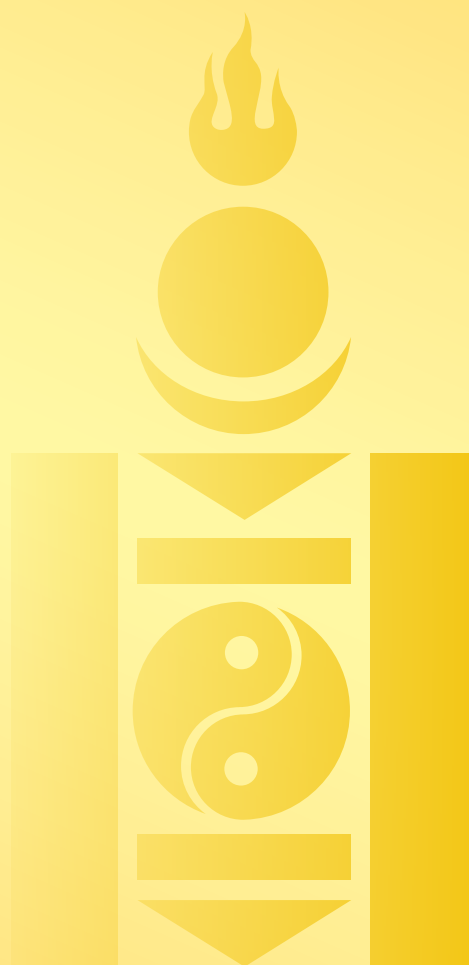
YAG
ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗРЫН

2014 ОНЫ

ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН

Улаанбаатар хот
2015

ӨМНӨХ ҮГ

Төрийн аудитын байгууллагын 2014 оны үйл ажиллагааны тайланг Танд өргөн барьж байна.

Төрийн аудитын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болж, уг хуулийн дагуу төрийн аудитын болон байгууллагын тогтолцооны шинэчлэлийг хэрэгжүүлж эхэлсэн нь төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагааны 2014 оны онцлогыг тодорхойлж байна.

Нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан Төрийн аудитын тухай хуульд заасны дагуу төрийн аудитын төрөлжсөн болон орон нутаг дахь салбар байгууллагуудыг шинэчлэн байгуулж, нэгдмэл үйл ажиллагаатай нэг системийн зохион байгуулалтад оруулан Хууль, УИХ-ын тогтоолд тусгайлан заасан болон УИХ-ын Төсвийн Байнгын хорооны шийдвэрээр сэдвийг нь баталсан аудитуудыг гүйцэтгэхэд санхүү, хүн хүч, цаг хугацааны нөөцийг бүрэн төвлөрүүлж ажиллалаа.

Хууль, УИХ-ын тогтоолд тусгайлан заасан хугацааны цагалбартай жил бүр хийдэг Засгийн газрын санхүүгийн нэгдсэн тайлангийн, Улсын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн, Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын, Эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн зэрэг томоохон аудитуудыг хугацаанд нь гүйцэтгэж УИХ-д тайлагналаа.

Түүнчлэн УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны тогтоолоор баталсан сэдвүүдээр нэгдсэн удирдамжийн дагуу аудит хийж, хэд хэдэн аудитын тайланг тус байнгын хорооны хуралдаанаар нийтийн сонсгол хэлбэрээр хэлэлцүүлсэн нь парламентын хяналтыг төрийн аудитын үйл ажиллагаатай уялдуулах, аудитын тайлангаар нийтийн сонсгол хийдэг парламентын хяналтын соёлыг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн төрийн аудитын шинэчлэлийн чухал эхлэл болсон гэж үзэж байна.

Аудит хийх шинэ арга зүй, сайн туршлагыг нэвтрүүлэх зорилгоор Аудитын дээд байгууллагуудын холбооноос баталсан аудитын олон улсын стандартыг монгол хэлээр орчуулж, тэдгээрт нийцүүлэн санхүүгийн аудитын журам, гарын авлагыг шинэчлэн боловсруулж, төрийн аудитын нийт ажилтнуудад эзэмшүүлэх, сургах сургалтыг зохион байгууллаа.

Төрийн аудитын байгууллагыг нэгдсэн VPN сүлжээгээр холбон мэдээллийн технологийн шинэ орчинг бүрдүүлж, санхүүгийн тайлангийн аудитын СТАУС үндэсний программыг боловсруулан туршилтын журмаар ашиглаж эхэллээ.

Аудитын сэдвийг сонгохдоо эрсдэлтэй салбар, байгууллага, сангууд, төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаанд аудитыг төвлөрүүлэх бодлого, чиглэлийг баримталж ажиллав.

Төрийн аудитын байгууллагын санхүүжилтийн нэг төгрөгт ногдох үр өгөөж 2013 онд 55.20 төгрөг байсан бол 2014 онд 92.15 төгрөг болж 67.0 хувиар өсчээ.

Төрийн аудитын чанар, үр нөлөө, үр өгөөжийг өндөр түвшинд тогтвортой байлгах стратегийн зорилтын хүрээнд 2014 онд хийсэн аудитын үйл ажиллагааны арга зүйн шинэчлэл, мэдээллийн технологийн ололт амжилтыг төрийн аудитын нийт бүрэлдэхүүний хүртээл болгон эзэмшүүлж, түүнээс авах үр өгөөжийг бодитой болгох хэрэгцээ шаардлагыг үндэслэн хүний нөөцийн хөгжил, дэвшлийг төрийн аудитын шинэчлэлийн гол зорилт болгон дэвшүүлж байна.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ АУДИТОР

А.ЗАНГАД

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ

АЙ ДИ АЙ /IDI/	ИНТОСАИ-н Хөгжлийн санаачилга
ИБУИНВУ	Их Британи Умард Ирландын Нэгдсэн Вант Улс
ИНТОСАИ /INTOSAI/	Аудитын дээд байгууллагуудын олон улсын байгууллага
ИССАИ /ISSAI/	Олон улсын стандарт
БНХАУ	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс
ҮАБЗ	Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөл
УИХ	Улсын Их Хурал
БНСВУ	Бүгд Найрамдах Социалист Вьетнам Улс
АСОСАИ	Азийн аудитын дээд байгууллагуудын нийгэмлэг
СТАУС	Санхүүгийн тайлангийн аудитын удирдлагын систем
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ХК	Хувьцаат компани
ТӨХК	Төрийн өмчит хувьцаат компани
ДЦС-2	Дулааны цахилгаан станц-2

2014 ОНЫ ҮЙЛ ЯВДЛЫН ТОВЧООН

Он, сар, өдөр	Үйл явдлын агуулга
2014.01.02	Ажил мэргэжил, албан тушаалын жагсаалт батлав.
2014.01.17	Үндэсний аудитын газрын зохион байгуулалтын бүтэц, нэгжүүдийн чиг үүрэг, орон тоо, албан тушаалыг батлав.
2014.01.17	Төрийн аудитын орон нутаг дахь салбар байгууллагыг өөрчлөн байгуулав.
2014.02.27	Дотоод аудитын албаны чиг үүрэг, бүтэц, орон тоог батлав.
2014.01.30	Аймгийн аудитын газрын чиг үүрэг, бүтэц, орон тоог батлав.
2014.01.30	Нийслэлийн аудитын газрын чиг үүрэг, бүтэц, орон тоог батлав.
2014.02.10	Үндэсний аудитын газраас 2014 онд нийлүүлэх аудитын болон ажил үйлчилгээний төлөвлөгөөг батлав.
2014.02.10	Аймаг, нийслэлийн аудитын газрын 2013 оны “Үйл ажиллагааны үр дүнд түвшин тогтоох” ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг батлав.
2014.02.10	“Нөөцийн мах бэлтгэсэн, нөөцөлж борлуулах үйл ажиллагаа”-ны үр дүнд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитын тайланг баталгаажуулав.
2014.02.13	Төрийн аудитын байгууллагын Удирдлагын зөвлөлийн журмыг батлав.
2014.02.13	Удирдлагын зөвлөлийг шинэчлэн байгуулав.
2014.02.14	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг батлав.
2014.02.14	Аудитын чанарын баталгаажуулалтын журмыг батлав.
2014.02.17	“Эрүүл хүүхэд аяны санхүүжилт, үр дүн”-д хийсэн аудитын тайланг баталгаажуулав.
2014.02.19-2014.02.21	Төрийн аудитын байгууллагын удирдах ажилтнуудын семинар зөвлөгөөн болов.
2014.02.26	Үндэсний аудитын газрын 2013 оны үйл ажиллагаанд системчилсэн үнэлгээ хийх ажлын багийг батлав.
2014.03.05	“Монголын үндэсний олон нийтийн радио, телевизийн санхүүгийн зарим үйл ажиллагаа”-нд хийсэн аудитын тайланг баталгаажуулав.
2014.03.27	Аймаг, нийслэлийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудиторчуудын хэрэгжүүлэх бүрэн эрхийг звшөөрөв.
2014.04.02	Төрийн аудитын байгууллагын ажилтны ажлын байрны тодорхойлолтод үнэлгээ хийх, шинэчлэх ажлын хэсгийг батлав.
2014.04.15	Төрийн аудитын байгууллагын ажилтны нийтлэг эрх, үүргийн тухай дүрмийг батлав.
2014.06.03	“Эрүүл мэндийн тухай” хуулийн хэрэгжилт, эрүүл мэндийн салбарын үйл ажиллагаа, оношилгооны тоног төхөөрөмжийн худалдан авалт, ашиглалт, зарцуулалтад хийсэн аудитын тайланг баталгаажуулав.

2014 ОНЫ ҮЙЛ ЯВДЛЫН ТОВЧООН

Он, сар, өдөр	Үйл явдлын агуулга
2014.06.09	“Улсын төсвөөс 2013 онд санхүүжүүлсэн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн хэрэгжилт, үр дүн”-д хийсэн гүйцэтгэлийн аудитын тайланг баталгаажуулав.
2014.06.09	Гадаадын зээл, тусламж Монголбанк болон Хөгжлийн банкны санхүүжилт, МУХС-ын хөрөнгөөр 2008-2013 оны 9 дүгээр сар хүртэлх хугацаанд санхүүжүүлсэн хөрөнгө оруулалтын хэрэгжилт, үр дүнд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитын тайланг баталгаажуулав.
2014.06.09	Засгийн газрын 2013оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитын тайланг баталгаажуулав.
2014.06.09	Монгол Улсын 2013 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайланг баталгаажуулав.
2014.06.20	Санхүүгийн тайлангийн аудитын журмыг батлав.
2014.06.21-2014.06.25	Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын төвийн бүсийн сургалт Орхон аймагт болов.
2014.08.20-2014.08.25	Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын баруун бүсийн сургалт Увс аймагт болов.
2014.09.28-2014.09.30	Үндэсний аудитын газрын ажилтнуудын сургалтыг зохион байгуулав.
2014.10.05-2014.10.09	Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын говийн бүсийн сургалт Өмнөговь аймагт болов.
2014.10.14-2014.10.16	Нийслэлийн аудитын газрын сургалтыг зохион байгуулав.
2014.10.17	Засгийн газрын тусгай сангийн үйл ажиллагааны үр дүнд хийсэн нийцлийн аудитын тайланг баталгаажуулав.
2014.10.22	Төсвийн Ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн багцад нэгтгэгдэх зарим төсөвт байгуулага, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжүүдийн 2014 оны санхүүгийн тайланд аудит хийх хараат бус аудитын компаниудын хуваарийг батлав.
2014.11.06	Үндэсний аудитын газрын бүтцийн нэгжийн орон тоог шинэчлэн батлав.
2014.11.06	Аймгийн аудитын газрын орон тоо, албан тушаалын жагсаалтыг шинэчлэн батлав.
2014.11.06	Үндэсний аудитын газрын албан тушаалын ангилал, зэрэглэлийг шинэчлэн батлав.
2014.11.07	Эрүүл мэндийн даатгал, Иргэний нэрийн дансанд хурамтлуулсан хөрөнгийн байдалд хийсэн аудитын тайланг баталгаажуулав.
2014.11.25-2014.11.26	Хараат бус аудитын компанийн аудиторчуудын сургалтыг зохион байгуулав.
2014.11.27	Оны шилдэг аудитын тайлан шалгаруулах журам батлав.
2014.12.16	Мэдээллийн ил тод байдлыг хангах журам батлав.

1. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Төрийн аудитын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль 2014 оны 1 дүгээр сарын 1-нээс хэрэгжиж эхэлсэний дагуу төрийн аудитын байгууллага үйл ажиллагаагаа хууль эрх зүйн шинэ орчинд шинэчилсэн зохион байгуулалтаар явуулсан нь тайлант жилийн онцлогийг тодорхойлж байна.

Төрийн аудитын шинэчлэлийн хүрээнд 2014 онд:

1. Төрийн аудитын байгууллага хуульд заасны дагуу нэгдмэл бүтэц, зохион байгуулалттай нэг систем болж үйл ажиллагаа явуулав. Төрийн аудитын дээд байгууллага Үндэсний аудитын газрын харьяанд аймаг, нийслэлийн Аудитын газрууд шинэчлэгдэн байгуулагдаж, тэдгээрийг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын томилсон тэргүүлэх аудитор удирдаж, түүнд ажлаа тайлагнадаг болов.
2. Аймаг, нийслэлийн Аудитын газар орон нутгийн төсвөөс санхүүждэг байсныг зогсоож, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын төсвийн багцад хамрагдан улсын төсвөөс санхүүждэг болов.
3. Төрийн аудитын байгууллага системээрээ УИХ-ын Төсвийн Байнгын хорооны тогтоолоор баталсан аудитын сэдвээр гүйцэтгэлийн болон нийцлийн аудитыг нэгдсэн удирдамжаар хийж, хэд хэдэн аудитын тайланг тус Байнгын хороогоор нийтийн сонсгол хэлбэрээр хэлэлцүүлэв.
4. Аудитын олон улсын хамгийн сүүлийн үеийн суурь болон тусгайлсан 86 стандартыг анх удаагаа эх хэлнээ орчуулан үндэсний түшинд мөрдөх арга зүй болгож хэвлүүлэв.
5. Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, гарын авлагыг аудитын олон улсын стандартад нийцүүлэн шинэчлэн боловсруулан гаргав.
6. Санхүүгийн, гүйцэтгэлийн, нийцлийн аудитын арга зүйг төрийн аудитын бүх ажилтнуудад эзэмшүүлэх, нэвтрүүлэх нийт ажилтнуудын сургалтыг бүсчилсэн хэлбэрээр зохион байгуулав.
7. Төрийн аудитын төв болон орон нутгийн бүх байгууллагуудыг шилэн кабелийн холболттой өндөр хурдны, нууцлалын өндөр түвшинд мэдээлэл солилцох VPN нэгдсэн сүлжээнд холбож, мэдээллийн технологийн онлайн орчин, E оффисын програм хангамжийг нэвтрүүлж, төрийн аудитын системд “цахим засаглал”-ыг хэрэгжүүлэх нөхцлийг бүрдүүлэв.
8. Шинэчилсэн стандарт, гарын авлагад нийцүүлэн санхүүгийн тайлангийн аудитыг гүйцэтгэх СТАУС програм хангамжийг боловсруулж, туршилтын журмаар нэвтрүүлж байна.

1. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Төрийн аудитын байгууллагын 2014 оны аудитын үйл ажиллагааны тоон хураангуй:

- Гүйцэтгэлийн аудит 248, санхүүгийн тайлангийн аудит 4543, эрсдэлийн болон нийцлийн аудит 187, нийтдээ 4978 аудит хийсэн нь 2013 оныхоос 8.0 хувиар нэмэгдсэн байна.
- Аудитын үр дүнгээр улс, орон нутгийн төсөвт 14.0 тэрбум төгрөг оруулжээ.
- Төрийн аудитын байгууллагын санхүүжилтийн нэг төгрөгт ногдох үр өгөөж 2013 онд 55.20 төгрөг байсан бол 2014 онд 92.15 төгрөг болж 67.0 хувиар өсчээ.
- Төрийн аудитын ажилтнууд 18.6 тэрбум төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 73.6 хувийг буюу 13.7 тэрбум төгрөгийг 2014 онд нь багтаан төсөвт төвлөрүүлсэн байна.
- 2014 онд зөрчил гаргасан 767 албан тушаалтанд холбогдох дээд албан тушаалтнаар хариуцлага тооцуулж, 65 албан тушаалтны асуудлыг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлжээ.

Төрийн аудитын байгууллагын 2014 оны
үйл ажиллагааны үр дүнгийн зарим үзүүлэлтүүд

№	Үзүүлэлт	хэмжих нэгж	2013 он	2014 он	Өсөлт/бууралт/-ийн хэмжээ		
					2014/2013		
					(хувиар)	(тоогоор)	
1	1 төгрөгт ногдох үр өгөөж	төгрөг	55.20	92.16	167.0	36.96	
2	Хүлээн зөвшөөрөгдсөн үр өгөөж	тоон дүн	тоо	3448	3390	98.3	-58
		мөнгөн дүн	тэрбум төгрөг	392.5	812.4	207.0	419.9
3	Улс, орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлсэн орлого	тэрбум төгрөг	22.80	14.04	61.6	-8.76	
4	Тогтоосон төлбөрийн акт	тоон дүн	тоо	2638	2355	89.3	-283
		мөнгөн дүн	тэрбум төгрөг	35.14	18.60	52.9	-16.54
		үүнээс хэрэгжсэн	тэрбум төгрөг	23.10	13.70	59.3	-9.4
5	Өгсөн албан шаардлага	тоон дүн	тоо	2223	2428	109.2	205
		хэрэгжсэн тоон дүн	тоо	1892	2101	111.0	209
6	Илрүүлсэн алдаа зөрчил	тоон дүн	тоо	22827	18204	79.7	-4623
		мөнгөн дүн	тэрбум төгрөг	7147.5	12857.5	179.9	5710
7	Албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах санал	тоон дүн	тоо	682	857	125.7	175
		хэрэгжсэн тоон дүн	тоо	607	767	126.4	160
8	Хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	тоо	102	65	63.7	-37	

Төрийн аудитын байгууллагын 2003-2014 оны үйл ажиллагааны үр дүнг хавсралт №1-д харуулав.

2.6. Нийт ажиллагсдын тоо өнгөрсөн оныхоос 2.1 хувиар өссөн, нийт ажилтны 69.9 хувь нь нягтлан бодогч, эдийн засагч мэргэжилтэй хүмүүс байна.

2.7. Төрийн аудитын байгууллага 2014 онд 89208 хүн өдрийн аудит хийх нөөцтэй ажилласны зэрэгцээ Төрийн аудитын болон Төсвийн тухай хуульд заасан

цаглабарын дагуу санхүүгийн аудитыг гүйцэтгэхэд 44716 хүн өдөр, УИХ-ын 2013 оны 63, Төсвийн байнгын хорооны 3 дугаар тогтоолд тусгагдсан гүйцэтгэлийн болон нийцлийн аудитыг гүйцэтгэхэд 51615 хүн өдөр, дотоод үйл ажиллагаанд 6846 хүн өдөр, нийт 103177 хүн өдөр буюу 13969 хүн өдөр илүү цагаар ажилласан байна.

3. ТӨРИЙН АУДИТЫН БОДЛОГО, СТАНДАРТ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, СУРГАЛТЫН ТАЛААР

3.1. Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, гарын авлага боловсруулах хуульэрх зүйн үндэс, төрийн аудитын байгууллагуудын санхүүгийн тайлангийн аудит хийж буй нөхцөл байдлын судалгаа болон шийдвэл зохих асуудлуудыг үндэслэн, аудитын олон улсын шинэ стандартуудад нийцүүлж “Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, гарын авлага боловсруулах төлөвлөгөө”-г батлуулж мөрдөв.

3.2. Төрийн аудитын байгууллагын “Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам”-ыг аудитын олон улсын стандартад нийцүүлэн боловсруулах ажлын хэсэг төлөвлөхийн өмнөх, төлөвлөлт, гүйцэтгэл, тайлагнал, тайлагналын дараах үе шатны ажлын онол, арга зүй, маягтуудыг тус тус боловсруулж, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2014 оны 203 дугаар тушаалаар батлуулж мөрдүүлэв.

3.3. Санхүүгийн тайлангийн аудитын гарын авлагыг боловсруулахдаа санхүүгийн тайлангийн аудитын журамд тусгасан аудитор, хянан удирдах ажилтнуудын хийж гүйцэтгэвэл зохих бүх ажилбаруудыг баримтжуулах зорилго тавьж, онол, арга зүйн асуудал, төлөвлөхийн өмнөх, төлөвлөлт, гүйцэтгэл, тайлагнал, тайлагналын дараахь үе шатны маягтууд, тэдгээрийг өгөгдөл, жишээтэй нэмж боловсруулан гаргав.

3.4. Аудитын дээд байгууллагын нийгэмлэг /ИНТОСАИ/-ээс баталж гаргасан уул уурхайн олборлолт, байгалийн нөхөн сэргээх ажилд хийх гүйцэтгэлийн аудитын журам, гарын авлагыг БОНХЯ-ны дэмжлэгтэйгээр орчуулав.

3.5. Аудитын дээд байгууллагын нийгэмлэг /ИНТОСАИ/-ийн Хөгжлийн санаачлага буюу Аи Ди Аи-гаас ирүүлсэн санхүүгийн, гүйцэтгэлийн, нийцлийн аудитын олон улсын стандарт болон Үндэсний аудитын газрын нөхцөл байдлыг харьцуулсан багц судалгааг боловсруулж хүргүүлэв.

3.6. Аудитын дээд байгууллагын нийгэмлэг /ИНТОСАИ/-ийн баталсан аудитын олон улсын стандартыг орчуулах ажлын жагсаалт, хуудасны тоо, орчуулагчийн болон редакторийн багт тавих шаардлага, хэвлэх тоо хэмжээ, санхүүгийн нөөцийн ажлын даалгаврыг боловсруулан Аудитын дээд байгууллагын нийгэмлэгийн баталсан 1478 хуудас, 252 хуудас бүхий хавсралт суурь болон тусгайлсан 86 аудитын олон улсын стандартыг орчуулж хянан хэвлэлтэд бэлтгэлээ.

3.7. Санхүүгийн тайлангийн аудитыг компьютерийн тусламжтайгаар гүйцэтгэх Санхүүгийн тайлангийн аудитын удирдлагын систем /СТАУС/-програмыг боловсруулан ашиглахад бэлэн болгов.

3.8. Стратегийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээ болон УИХ-ын Төсвийн Байнгын хорооны 2014 оны 3 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн төрийн аудитын байгууллагын 2014 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хариуцах газар, албан тушаалтан, хэрэгжүүлэх хугацаагаар нарийвчлан боловсруулж, төлөвлөгөөг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын тушаалаар батлуулж гаргав.

3.9. Үндэсний аудитын газраас 2015 онд хийх аудитын сэдвийг боловсруулж, УИХ-ын Төсвийн Байнгын хорооны 2014 оны 20 дугаар тогтоолоор батлуулж, Төрийн аудитын тухай хуулийн 16.2-т заасны дагуу дээрх тогтоолыг үндэслэн Үндэсний аудитын газрын 2015 оны жилийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулав.

3.10. Төрийн аудитын байгууллагын аудитын нэг хүн өдөрт ногдох төсөвт өртгийг урд оны гүйцэтгэлд үндэслэн тооцож гарган аудитын өртөгөөр 2015 оны төсвийн төслийг үндэслэн боловсруулав.

3.11. Төрийн аудитын шинэчлэлийн бодлогын хүрээнд санхүүгийн аудитыг програмаар гүйцэтгэх технологийн шинэчлэл, Аудитын дээд байгууллагын нийгэмлэг /ИНТОСАИ/-ээс баталсан ИССАИ-нолон улсын стандартыг орчуулах, хэвлэх хөтөлбөрийн ажлын даалгаврыг боловсруулав.

3.12. Азийн аудитын дээд байгууллагуудын нийгэмлэг /АСОСАИ/-ээс 2011-2015 онд хэрэгжсэн стратеги төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд үнэлгээ өгч, 2015-2021 онд хэрэгжүүлэх стратеги төлөвлөгөөний төсөл болон Аудитын дээд байгууллагуудын нийгэмлэг /ИНТОСАИ/-ийн 2018-2022 онд хэрэгжүүлэх стратеги төлөвлөгөөний төслийн санал боловсруулж хүргүүлэв.

3.13. Дэлхийн банкны буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төрийн аудитын байгууллагын тасралтгүй сургалтын тогтолцоог бий болгох төслийг

ИНТОСАИ болон Аи Ди Аи-аас хөгжиж буй орнуудад хэрэгжүүлж буй хөтөлбөрийг үндэслэн боловсруулав.

3.14. Монгол Улсын Ерөнхий аудитораар Төрийн аудитын байгууллагын 2014 оны сургалтын төлөвлөгөөг батлуулан сургалтыг зохион байгуулсан бөгөөд сургалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан сэдвийн дагуу төрийн аудитын байгууллагын шинэ, удирдах, цагдаагийн, нийслэлийн дотоод аудиторруудад 30 цагийн сургалт хийв.

3.15. Төрийн аудитын байгууллагын 2014 оны сургалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан төрийн аудитын хууль, эрх зүй, аудитын арга зүй, дотоод аудит, хөндлөнгийн аудитын харилцаа холбоо хамаарал, авлигийн эсрэг хууль тогтоомж, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа, мэдээллийн технологи, нэгдсэн VPN сүлжээ, цахим үйл ажиллагаа, төрийн аудитын ажилтнуудын ёс зүйн дүрэм гэсэн сэдвээр 35 цагийн буюу 2.0 кредит цагийн хичээлийг орон нутагт баруун, төв, зүүн, өмнө гэсэн 4 бүс, Улаанбаатар хотод Үндэсний аудитын газар болон нийслэлийн аудитын, төрийн аудитын байгууллагын нэрийн өмнөөс аудит хийдэг хараат бус аудитын компаниудын ажилтнуудын гэсэн 3 бүс, нийтдээ 7 бүс болгон 500 гаруй ажилтныг хамруулан сургалт зохион байгуулав.

4. АУДИТЫН ЧАНАРЫН БАТАЛГААЖУУЛАЛТЫН ТАЛААР

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2014 оны 04 дүгээр тушаалаар Чанарын баталгаажуулалтын албыг байгуулсан бөгөөд энэ алба нь аудитын үйл ажиллагаа нь аудитын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн гаргасан аудитын гарын авлага, журмын дагуу чанартай, үр нөлөөтэй гүйцэтгэсэн, сонирхогч талуудын хэрэгцээ, шаардлагад нийцэж байгаа эсэхэд дүгнэлт гаргах замаар аудитын тайланд чанарын баталгаажуулалт хийж, зөвлөмж, туслалцаа үзүүлэхэд оршино.

Чанарын баталгаажуулалтын алба Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2014 оны 77 дугаар тушаалаар баталсан “Аудитын чанарын баталгаажуулалтын журам”-ын дагуу 90 аудитын тайланд чанарын баталгаажуулалт хийж баталгаажуулалтын явцад илэрсэн алдаа зөрчлийг тухай бүр залруулан, шаардлагатай зөвлөгөөг өгч, тайлангуудыг

Аудитын зөвлөлийн хурлаар оруулан хэлэлцүүлжээ.

Аудитын чанарын баталгаажуулалтыг гүйцэтгэхдээ аудитын олон улсын стандарт, төрийн хяналт шалгалтын стандарт, аудитын чанарын баталгаажуулалтын гарын авлага, санхүүгийн болон гүйцэтгэлийн аудитын гарын авлага, арга зүйг ашиглан холбогдох албан тушаалтнуудтай ярилцлага хийх, асуулга, лавлагаа, тодруулга авах, баримт материалд тулгуурлан баталгаажуулалт хийв.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын тушаалаар баталсан “Оны шилдэг тайлан шалгаруулах журам”-ын дагуу аудитын 25 тайланд чанарын баталгаажуулалт хийн тайлангуудыг үнэлж, онооны дарааллаар эхний 8 аудитын тайланг шалгаруулан ажлын хэсэгт хүргүүлжээ.

5. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТЫН ТАЛААР

2014 онд төрийн аудитын байгууллага Төсвийн тухай хуульд заасан цаглабрын дагуу 2013 оны Засгийн газрын, улсын болон орон нутгийн төсвийн 56 ерөнхийлөн захирагч, төсвийн төвлөрүүлэн захирагч, шууд захирагч, төсөл, хөтөлбөр, төрийн, орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж, байгууллагын 4543 санхүүгийн тайланд аудит хийж санал дүгнэлт гаргалаа.

Хууль, УИХ-ын тогтоолоор заасан цаглабартай хугацаанд жил бүр гүйцэтгэдэг 4 том аудит төрийн аудитын байгууллагын үндсэн чиг үүргийг тодорхойлдог бөгөөд түүнд аудитын нийт бүрэлдэхүүн бүрэн оролцож, цаг хугацааны болон санхүүгийн нөөцийн 60 орчим хувийг зарцуулж байна.

Нийт санхүүгийн тайлангийн 2.8 хувь буюу 126-г Үндэсний аудитын газар, 73.3 хувь буюу 3329-ыг аймаг, нийслэлийн Аудитын газар, 23.9 хувь буюу 1088-ыг хараат бус аудитын компаниар гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлсэн байна.

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хамрагдвал зохих нийт байгууллагын 68 хувийг хамруулсан нь хуулиар тогтоосон хугацааны цагалбар богинохон, түүнд багтаж аудит гүйцэтгэх хүн хүчний нөөц хүрэлцэхгүй байгаатай холбоотой байна.

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар 10.9 их наяд төгрөгийн зөрчил илрүүлж, аудитын явцад 8.1 их наяд төгрөгийн зөрчлийг залруулсан бөгөөд нийт зөрчлийн 97.2 хувийг Үндэсний аудитын газар илрүүлжээ.

2013 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн аудитын санал дүгнэлтийг хүснэгтээр харуулбал:

	2012	2013		
		нийт тоо	Үүнээс:	
			урд оныхоос	эзлэх хувь
Зөрчилгүй санал дүгнэлт	3419	3871	452	85.2
Хязгаарлалттай санал дүгнэлт	585	569	-16	12.5
Сөрөг санал дүгнэлт	71	63	-8	1.4
Дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан	44	40	-4	0.9
дүн	4119	4543	424	100.0

Хүснэгтээс үзэхэд зөрчилгүй санал дүгнэлтийн тоо 452-оор нэмэгдсэн бөгөөд нийт өгсөн санал дүгнэлтийн 85.2 хувийг эзэлж байна. Хязгаарлалттай, сөрөг, дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан санал дүгнэлтийн тоо харьцангуйгаар багассан байна.

5.1. Засгийн газрын 2013 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудит:

Үндэсний аудитын газар Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.10.2, Төрийн аудитын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.2 дахь заалтуудын дагуу Засгийн газрын 2013 оны жилийн эцсийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд 2014 оны 5 дугаар сарын 10-наас 6 дугаар сарын 10-ны хооронд аудит хийв.

Аудитаар зарим бараа, авлагыг тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй, зөрүүтэй тусгасан, Чингис” бондын санхүүжилтээр хэрэгжсэн “Гудамж” төслөөр зарцуулсан хөрөнгө, Оюутолгой ХХК-иас авсан урьдчилгаа, Засгийн газрын бондын хүүгийн зардлыг санхүүгийн тайланд тусгаагүй, Эрдэнэс Таван толгой ХК-ийн хувьцаа, дүрмийн сангийн бүртгэл зөрүүтэй, өмнөх аудитаар өгсөн зарим зөвлөмж, албан шаардлагыг хэрэгжүүлээгүй зэрэг санхүүгийн тайлангийн батламж мэдэгдлүүдтэй зөрчилдсөн зэрэг алдаа, зөрчил илэрсэн нь Засгийн газрын 2013 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хязгаарлалттай санал дүгнэлт өгөх үндэслэл боллоо.

Төсвийн болон төрийн өмчит аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажилтнуудад олгож буй орон сууцны хөнгөлөлт урамшуулал, гадаад албан томилолт, аяллын зардлын судалгааг авч нэгтгэн, товч тайланг Засгийн газрын 2013 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд хийсэн аудитын тайлантай хамт Улсын Их Хуралд хүргүүлээ.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторт Улсын Их Хурлын даргаас өгсөн үүргийн дагуу татварын байгууллага, түүний ажиллагсад 2008-2014 онд улс, орон нутгийн төсвөөс олгосон урамшууллын судалгааны маягтыг боловсруулан орон нутгийн аудитын газарт хүргүүлж, судалгааг нэгтгэн дүгнэлт гаргав.

5.2. Улсын төсвийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудит:

Улсын төсвийн 34 ерөнхийлөн захирагчийн 2013 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд аудит хийж, 695.7 тэрбум төгрөгийн зөрчил илрүүлснээс 173.2 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг галруулж, үлдэх зөрчлийг арилгах зөвлөмж өглөө.

Санхүүгийн тайланд тусгасан зарим өглөг, авлагыг тооцоо нийлсэн актаар баталгаажуулаагүй, бараа материал, үндсэн хөрөнгөд тооллого хийгээгүй, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг 1.2 тэрбум төгрөгөөр зөрүүтэй тайлагнасан

зэрэг зөрчлүүд илэрсэн Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын төсвийн багцын санхүүгийн тайланд хязгаарлалттай санал дүгнэлт өглөө.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын өмнөх оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 106 зөвлөмж өгснөөс 76.4 хувь нь бүрэн хэрэгжиж, 4.7 хувь нь хугацаа хэтэрсэн, 18.9 хувь нь хэрэгжих шатандаа байна.

5.3. Орон нутгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын санхүүгийн тайланд хийсэн аудит:

Орон нутгийн болон улсын төсвөөс санхүүждэг 3277 төсөвт байгууллага, 178 төсөл, сан, 171 орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж, байгууллагын санхүүгийн тайланг нэгтгэсэн орон нутгийн төсвийн 22 ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн тайланд аудит хийв.

Үндсэн хөрөнгө, бараа материалын тооллого хийгээгүй, авлагыг тооцоо нийлж актаар баталгаажуулаагүй, хоорондын тооцооны дансаар дамжуулалгүй зардалд шууд бүртгэсэн, хасагдсан үндсэн хөрөнгийн гарзыг буруу тайлагнасан, тайлант үеийн элэгдлийг илүү байгуулсан, акталсан үндсэн хөрөнгийн дүнгээр Засгийн газрын санг бууруулсан Нийслэлийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн тайланд, батлагдсан төсвийг 142.1 сая төгрөгөөр хэтрүүлсэн, санхүүгийн тайлангийн хугацаа хожимдуулсан Ховд аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн тайланд хязгаарлалттай санал дүгнэлт өгсөн байна.

Аудитаар 4.4 тэрбум төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 29.4 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг арилгах албан шаардлага хүргүүлсэн байна.

Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2012 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 3442 зөвлөмж өгснөөс 97.9 хувийг бүрэн хэрэгжүүлж, 1.9 хувь нь хэрэгжих шатандаа, 0.2 хувь буюу 7 зөвлөмжийг хэрэгжүүлээгүй байна.

5.4.Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн санхүүгийн тайлангийн аудит:

Үндэсний аудитын газар 78 төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжийн 2013 оны санхүүгийн тайланд аудит хийж 61-д зөрчилгүй, 16-д хязгаарлалттай, 1-д дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан санал дүгнэлт өгчээ.

Аудитаар нийтдээ 76.5 сая төгрөгийн акт, 6 байгууллагад 2,791.4 сая төгрөгийн албан шаардлага бичигдсэн байна.

Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд нэгтгэгдсэн 95 төрийн өмчит

аж ахуйн нэгжээс 42.1 хувь буюу 40 аж ахуйн нэгж 70.5 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажилласан бол 57.9 хувь буюу 55 аж ахуйн нэгж 146.0 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай ажилласан байна.

2013 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар хязгаарлалттай санал дүгнэлт өгсөн, санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжийн судалгааг хавсралт №3-т харуулав.

5.5.Гадаад орнуудын хандивлагч байгууллагуудын хөрөнгөөр санхүүжүүлж буй төсөл, хөтөлбөрийн аудит:

2014 онд Үндэсний аудитын газар хандивлагч орон, Олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас авч ашигласан зээлээр 28 төсөл, хөтөлбөр хэрэгжиж байгаа бөгөөд 17 төсөлд санхүүгийн тайлангийн аудит хийж, дүгнэлт гаргав.

Аудитаар Төсвийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1-д "... төслийн нэгж нь төсвийн байгууллага байна" гэж заасан

боловч төслийн нэгжүүд нь Сангийн сайдын 2006 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан "Төсөвт байгууллагад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар"-ыг мөрдөж ажиллаагүй, төслийн хөрөнгөөр худалдан авсан үндсэн хөрөнгийг шууд зардалд тусгасан, гадаад валютаар гарсан ажил гүйлгээг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн холбогдох заалтыг баримтлан бүртгээгүй зөрчил илэрсэн байна.

5.6.Чингис бондын хөрөнгөөр санхүүжүүлж буй төсөл хөтөлбөрийн аудит:

УИХ-ын 2012 оны 52 дугаар тогтоолын дагуу Засгийн газраас олон улсын зах зээлд 1.5 тэрбум ам.долларын Чингис бондыг арилжаалжээ.

Дээрх эх үүсвэрээс улсын төсвөөс эргэн төлөх нөхцөлтэйгээр 6 төсөлд 737.6 тэрбум төгрөг, төслийн орлогоос эргэн төлөх нөхцөлтэйгээр 4 төсөлд 474.6 тэрбум төгрөгийг олгосон байна.

Үндэсний аудитын газар Чингис бондын санхүүжилтээр хэрэгжүүлж буй 5 төсөл хөтөлбөрийн 2013 оны санхүүгийн тайланд аудит хийсэн бөгөөд аудитаар Гудамж төсөлд зарцуулсан 46.0 тэрбум төгрөгийг төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд тусгаагүй зөрчил илэрсэн байна.

5.7. Төрийн аудитын нэрийн өмнөөс хараат бус аудитын компанийн гүйцэтгэсэн аудит:

2014 онд Төрийн аудитын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.5-д заасны дагуу 47 хараат бус аудитын компанитай 129 төсөвт байгууллага, 1 тусгай сан, 74 төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжүүдэд аудит хийх гэрээг Үндэсний аудитын газар, 884 төсвийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж, байгууллагатай аймаг, нийслэлийн Аудитын газрууд гэрээ байгуулж, хийгдсэн аудитад анхан шатны чанарын хяналтыг хэрэгжүүлж ажилласан байна.

Гэрээгээр гүйцэтгэсэн аудитаар төсвийн 130 байгууллагын 109-д зөрчилгүй, 19-д хязгаарлалттай, 2 байгууллагад сөрөг санал дүгнэлт, 74 төрийн өмчийн болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжийн 60-д зөрчилгүй, 13-д хязгаарлалттай санал дүгнэлт өгч, 1 байгууллагад дүгнэлт өгөхөөс татгалзжээ.

Аудитаар нэр бүхий 12 байгууллагад 44.7 сая төгрөгийн төлбөрийн акттогтоож, 15 байгууллагад 5,968.3 сая төгрөгийн зөрчлийг арилгах албан шаардлага өгсөн байна.

6. ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЛААР

2014 онд төрийн аудитын байгууллага нэгдсэн төлөвлөгөөгөөр хийсэн гүйцэтгэлийн аудитыг аймаг, нийслэлээр салгаж тооцвол 248 гүйцэтгэлийн аудит хийсэн тайлан гарч байгаа бөгөөд аудитад давхардсан тоогоор 5.2 мянган байгууллага, аж ахуйн нэгж хамрагдсан байна.

Гүйцэтгэлийн аудитын 49.2 хувь буюу 122 нь улс орны асуудлыг, 29.8 хувь буюу 74 нь орон нутгийн асуудлыг, 9.3 хувь буюу 23 нь салбарын асуудлыг, 11.7 хувь 29 нь байгууллагын асуудлыг тус тус хамарсан байна.

Улсын Их Хурлын Төсвийн Байнгын хорооны 2014 оны 3 дугаар тогтоолоор баталсан аудитын сэдвийн дагуу Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2014 оны 41 дүгээр тушаалаар баталсан 2014 оны төлөвлөгөөнд тусгагдсан 7 аудитыг аймаг, нийслэлийн аудитын газартай хамтарч нэгдсэн төлөвлөгөөгөөр хийсэн байна.

Аудитаар 1.7 их наяд төгрөгийн зөрчил илрүүлсэн бөгөөд үүний 57.0 хувь буюу 969.6 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг Үндэсний аудитын газар, 43.0 хувь буюу 732.5 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг аймаг, нийслэлийн Аудитын газар илрүүлжээ.

УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны 3 дугаар тогтоолоор батлагдсан зарим аудит хугацаа хоцорсон нь УИХ-ын 2013 оны 63 дугаар тогтоолоор өгөгдсөн яаралтай гүйцэтгэх үүргийн дагуу Монгол Улсын 2014 оны төсвийн тухай хуульд “0.0” дүнтэй тусгагдсан хөрөнгө оруулалтын 243 төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртөг нэмэгдсэн, гүйцэтгэл удааширсан шалтгааныг тогтоох, гүйцэтгэл, хэрэгжилтийн байдалд хийх дүн шинжилгээний аудитыг гүйцэтгэсэн, Төсвийн болон Эдийн засгийн Байнгын хорооны шалгалтын ажлын хэсэгт ажилласан зэргээс шалтгаалан дээрх аудитууд төлөвлөсөн хугацаанаас 1-3 сараар хойшлуулж эхлүүлсэн нь нөлөөлжээ.

2013 оноос дамжин хэрэгжсэн Хөрөнгө оруулалтын зарим арга хэмжээний төсөвт өртөг нэмэгдсэн, гүйцэтгэл удааширсан шалтгаанд хийсэн дүн шинжилгээний аудит, Нөөцийн мах бэлтгэн, нөөцөлж борлуулах үйл ажиллагааны үр дүн, Гадаад зээл, тусламж, Засгийн газраас гадаад зах зээлд гаргасан бонд, Монгол Улсын Хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр 2008 оноос 2013 оны 9 дүгээр сар хүртэлх хугацаанд санхүүжүүлсэн хөрөнгө оруулалтын чанартай төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт, үр дүнд хийсэн аудитыг бүрэн дуусгав.

6.1. Эрүүл мэндийн тухай хуулийн хэрэгжилт, эрүүл мэндийн салбарын үйл ажиллагаа, оношилгооны тоног төхөөрөмжийн худалдан авалт, ашиглалт, зарцуулалт:

Аудитаар хуулийг хэрэгжүүлэх зорилгоор дагаж мөрдөх зарим дүрэм, журмыг Засгийн газар болон Эрүүл мэндийн сайдаас боловсруулан баталж мөрдүүлээгүй, уламжлалт анагаах ухааны дэвшилт аргад тулгуурласан тусламж үйлчилгээний хүртээмж нь хангалтгүй байгаа, эмнэлэгийн тоног төхөөрөмжийн хуваарилалт, засвар үйлчилгээний нэгдсэн бодлогогүй зэрэг зөрчил илрүүлэн, зөрчлийг арилгах зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтанд өгч, аудитын тайланг Аудитын зөвлөлөөр хэлэлцүүлж, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2014 оны 181 дүгээр тушаалаар батлуулав.

6.2. Улсын төсвөөс 2013 онд санхүүжүүлсэн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн хэрэгжилт, үр дүн:

Монгол Улсын 2013 оны төсвийн тухай хуульд тодотгол хийснээр 2,662.1 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 1,124.3 тэрбум төгрөгөөр санхүүжүүлэх 972 төсөл, арга хэмжээг аудитад хамрууллаа.

2013 онд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 787.8 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын ажил хийсэн нь төлөвлөсөн ажлын 70.1 хувьтай тэнцэж байна.

Хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээнд 625 барилга байгууламж батлагдснаас 283 нь ашиглалтад орсон, 157 нь шилжсэн, 171 нь дутуу хэрэгжсэн, 14 нь огт хэрэгжээгүй байна.

Аудитаар хөрөнгө оруулалтыг ач холбогдол, хэрэгцээ шаардлагаар эрэмбэлсэн бодлогогүй, мэргэжлийн хяналтын болон захиалагчийн хяналт хангалтгүй, гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулахдаа хугацаа алдаж байгаа зэрэг зөрчил илэрснийг арилгах зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтанд өглөө.

Аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2014 оны 184 дүгээр тушаалаар баталгаажуулан УИХ-д хүргүүлж, Байнгын хороодоор хэлэлцүүлжээ.

6.3. Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2013 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн хэрэгжилт:

Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2013 онд хөгжүүлэх Үндсэн чиглэлд Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын хамтран 72, дангаар хэрэгжүүлэх 94 зорилт, арга хэмжээ байгаа бөгөөд нийт 166 арга хэмжээнээс хэрэгжсэн 55 буюу 33.1 хувь, хэрэгжилт дутуу 101 буюу 60.8 хувь, хэрэгжээгүй 10 буюу 6.1 хувийг эзэлж байна.

Аудитаар УИХ-аас үндсэн чиглэлийн биелэлттэй холбогдуулан гаргасан шийдвэрийн хэрэгжилт хангалтгүй, Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдаас үндсэн чиглэлийн зорилт, арга хэмжээний үр дүн, үр нөлөөг анхаарч үнэлж ажиллахгүй байна гэсэн аудитын дүгнэлт гарсан байна.

Аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовн тушаалаар баталгаажуулж, УИХ-ын нэгдсэн чуулган, холбогдох Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн байна.

6.4. Төрийн сангийн тогтолцооны 2013 оны хэрэгжилт, үр дүн:

Төрийн сангийн тогтолцооны эрх зүйн орчин бүрдсэн боловч тогтолцоог хэрэгжүүлэх механизмыг боловсронгуй болгох, ажилтнуудын ажлын ачааллыг жигдрүүлэх, бүтэц, зохион байгуулалтыг оновчтой болгох, хариуцлагыг дээшлүүлэх зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтнуудад өглөө.

Аудитаар 111.6 тэрбум төгрөгийн зөрчил илрүүлж, 1,148.6 сая төлбөрийн акт тогтоож, зөрчил арилгах 102.0 тэрбум төгрөгийн албан шаардлага өгсөн байна.

6.5. Хүнсний томоохон импортлогч компаниудын татвар төлөлтийн байдал:

Аудитад улсын хэмжээнд хүнсний бараа импортлодог 625 аж ахуйн нэгжээс 104 аж ахуйн нэгж хамрагдав.

Аудитаар импортын хүнсний барааны гаалийн татварыг тусад нь тооцсон мэдээ судалгаагүй, гаалийн зуучлагчийн үйл ажиллагаанд гаалийн байгууллагын хяналт сул, мэргэжлийн хяналтын байгууллагын хяналт үр нөлөө бага зэрэг зөрчил илэрсэн байна.

Аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторов 2014 оны 431 дүгээр тушаалаар баталгаажуулан, холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлсэн байна.

6.6. Гадаад зээл, тусламж, Засгийн газраас гадаад зах зээлд гаргасан бонд, Монгол Улсын Хөгжлийн Сангийн хөрөнгөөр 2008-2013 оны 9 дүгээр сар хүртэлх хугацаанд санхүүжүүлсэн хөрөнгө оруулалтын чанартай төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт, үр дүн:

Гадаадын хөрөнгө оруулалтыг дэмжих, дэд бүтцийг хөгжүүлэх, улс орны эдийн засгийн хөгжилд түлхэц болохуйц төсөл, хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх зорилгоор хандивлагч орон, олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас 2008-2013 оны 9 дүгээр сарын байдлаар нийт 904.7 сая ам.долларын хөнгөлөлттэй зээл, 727.49 сая ам.долларын тусламжийг Монгол Улс авч ашиглажээ.

Дээрх хөрөнгөөр 200 орчим төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлсний 50 хувь нь хэрэгжиж дууссан, 50 хувь нь хэрэгжиж байна.

УИХ-ын 2012 оны 52 дугаар тогтоолын дагуу Засгийн газар Чингис бондыг олон улсын зах зээлд арилжиж, 2012 оны 12 дугаар сарын 5-ны өдөр Монголбанкн дахь Засгийн газрын бондын харилцах дансанд 1,494.6 сая ам.долларын орлого орсон байна.

УИХ-ын болон УАБЗ-ийн зөвлөмжийн дагуу Чингис бондын хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, чиглэлүүдийг

Засгийн газрын тогтоолоор тогтоож 1.282.3 сая ам.долларын хөрөнгийг Хөгжлийн банкаар дамжуулан зарцуулахаар шийдвэрлэсэн ч 202 төсөлд нийт 765.0 тэрбум төгрөг буюу нийт санхүүжилтийн 38.2 хувийг зарцуулсан байна.

Аудитаар гадаад зээл, тусламж хүлээн авах нэгдсэн бодлогогүй, төслийн үр өгөөжийг үр нөлөөтэй тооцдоггүй, төслийн шалгуур үзүүлэлтийг нарийн тогтоогүй, хяналт тавих ажиллагаа хангалтгүй зэрэг зөрчил илэрснийг арилгах үүргийг холбогдох албан тушаалтанд өглөө.

6.7.Нөөцийн мах бэлтгэн, нөөцөлж борлуулах үйл ажиллагааны үр дүн:

Нөөцийн мах бэлтгэн, нөөцөлж борлуулах үйл ажиллагааны үр дүнд хийсэн аудитаар Сангийн яам болон Үйлдвэр, хөдөө аж ахуйн яам махны нөөцийн үйл ажиллагаанд тавих хяналтын үүргээ хэрэгжүүлээгүй, нийт бэлтгэсэн махны 69.4 хувийг гулуузаар борлуулсан байхад ангилан савласны болон 99.5 хувь нь хорогдоогүй байхад хорогдлын зардалд нийтдээ 2.7 тэрбум төгрөгийг илүү санхүүжүүлсэн байна.

Аудитаар илэрсэн зөрчлийг арилгах зөвлөмжийг холбогдох албан тушаалтнуудад өгч, аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовн тушаалаар баталгаажууллаа.

6.8.Төрийн албаны зөвлөлийн үйл ажиллагааны үр дүн:

Аудитад Төрийн албаны зөвлөл болон Төрийн албаны зөвлөлийн салбар зөвлөлийн 53 салбарыг хамруулсан бөгөөд аудитын тайланг Аудитын зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовн тушаалаар баталгаажуулсан байна.

Аудитаар Төрийн албаны зөвлөлийн салбар зөвлөлийн үйл ажиллагааг болон төрийн албан хаагчийн тоо бүртгэл, төрийн албаны мэргэшлийн шалгалт, удирдах албан тушаалтны сонгон шалгаруулалтыг хуулийн дагуу зохион байгуулаагүй, төрийн албаны бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн тогтолцоо хангалтгүй, хууль бус 857 томилгоо хийсэн зэрэг зөрчил илэрч, 15.8 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 15.0 сая төгрөгийн зөрчлийг арилгах албан шаардлага өглөө.

6.9. Хөрөнгө оруулалтын зарим арга хэмжээний төсөвт өртөг нэмэгдсэн, гүйцэтгэл удааширсан шалтгаанд хийсэн дүн шинжилгээ:

Үндэсний аудитын газар УИХ-ын 2013 оны 63 дугаар тогтоолоор 2014 оны улсын төсөвт 0.0 дүнтэй тусгагдсан хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртөг нэмэгдсэн, гүйцэтгэл удааширсан шалтгаан нөхцлийг тогтоох дүн шинжилгээний аудит хийв.

Дүн шинжилгээний аудитын тайлан болон төсөл, арга хэмжээ тус бүрээр бэлтгэсэн цахим мэдээллийг Төсвийн Байнгын хорооны хуралдаанаар

хэлэлцүүлж УИХ-ын тогтоолоор Засгийн газарт үүрэг өглөө.

Монгол Улсын 2015 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд манай байгууллагын саналыг тусгасан бөгөөд дүн шинжилгээнд хамрагдсан төсөл, арга хэмжээг цаашид хэрэгжүүлэх талаар, гүйцэтгэл удааширсан, төсөвт өртөг нэмэгдсэн шалтгаан, цаашид авах арга хэмжээний талаар гэж ангилан дүгнэлт гаргасан болно.

6.10. "Шинэ төмөр зам" төслийн хэрэгжилтийн үр дүн:

Монголын төмөр замын инженерүүдийн холбооноос ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу шинэ төмөр зам төслийн хэрэгжилтэд аудит хийсэн бөгөөд аудитын зорилго нь "Ухаа худаг-Гашуун сухайт" чиглэлийн төмөр замын суурь бүтцийг барих төслийн хэрэгжилт үр дүнтэй эсэхэд дүгнэлт гаргахад чиглэгдлээ.

Ухаа худаг-Гашуун сухайт чиглэлийн төмөр замын суурь бүтцийг Чингис бонд болон Хөгжлийн банкны зээлийн хөрөнгө 215.9 сая ам. доллараар санхүүжүүлсэн бөгөөд гүйцэтгэл нь 47.0 хувьтай байна.

БНХАУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр нийлүүлэгдсэн 42.2 сая ам.долларын үнэтэй 73 ширхэг тоног төхөөрөмж ашиглалтгүйгээс Монголын төмөр зам ТӨХК зээлийн хүүд алдагдал хүлээж болзошгүй гэсэн дүгнэлт өгсөн байна.

6.11. Монгол Улсын 2013 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл:

Улсын 2013 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлээр Монгол Улсын 2013 оны нэгдсэн төсвийн орлогын төлөвлөгөөг 461.7 тэрбум төгрөгөөр тасалж, 722.0 тэрбум төгрөгийн төсвийн зарлагын санхүүжилтийг дутуу хийжээ.

Аудитаар Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын хүрэх үр дүн зорилтот түвшин нь санхүүжилттэйгаа уялдаагүй, УИХ-аас баталсан төсвийн хүрээний мэдэгдлийн 1 шалгуур үзүүлэлтийг хангаагүй зөрчил илэрчээ.

Нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн аудитын тайланг УИХ-ын бүх Байнгын хороодын хуралдаан болон УИХ-ын нэгдсэн чуулганаар хэлэлцүүлжээ.

6.12. Монгол Улсын 2015 оны төсвийн хөрөнгийн үр ашгийг дээшлүүлэх, орлого нэмэгдүүлэх санал:

Үндэсний аудитын газар 2015 оны төсвийн төсөлд зарим төрлийн зардлыг тэвчих, өмнөх оны түвшинд барих шаардлагатай гэж үзэн хөрөнгө оруулалтын зардлыг 497.5 тэрбум төгрөгөөр, урсгал зардлыг 22.7 тэрбум төгрөгөөр, тэвчиж болох зардлыг 24.1 тэрбум төгрөгөөр хэмнэх, Засгийн газрын бүтцийн өөрчлөлттэй холбоотой 5.1 тэрбум төгрөгийн, урсгал зардлын бараа, материалын бүлгийн тавилга эд хогшил бэлтгэхэд төлөвлөгдсөн 1.4 тэрбум төгрөгийн зардлуудыг хасах саналыг дэвшүүллээ.

Үндэсний аудитын газраас хүргүүлсэн төсвийн зардлыг 526.7 тэрбум төгрөгөөр хэмнэх санал нь УИХ-ын Байнгын хороодын хэлэлцүүлгийн үндсэн томъёолол болсон байна.

7. НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ТАЛААР

2014 онд төрийн аудитын байгууллага 187 нийцлийн аудит хийсэн бөгөөд аудитад давхардсан тоогоор 6.2 мянган байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд хамрагдсан байна.

УИХ-ын Төсвийн Байнгын хорооны 2014 оны 3 дугаар тогтоолоор баталсан аудитын сэдвийн дагуу Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2014 оны 41 дүгээр тушаалаар баталсан 2014 оны төлөвлөгөөнд тусгагдсан нийцлийн 7 аудитыг аймаг, нийслэлийн аудитын газартай хамтарч нэгдсэн төлөвлөгөөгөөр хийсэн байна.

Нийцлийн аудитаар төрийн байгууллагууд үйл ажиллагаагаа холбогдох хууль эрх зүй, дүрэм журам, тушаал шийдвэрийн дагуу явуулж буй эсэхэд аудит хийж, дүгнэлт гаргаж байгаа бөгөөд 2014 оны төлөвлөгөөний дагуу ТЭЦ-2-ийг түшиглэн байгуулсан утаагүй түлшний үйлдвэрийн төсвийн зарцуулалт,

Орон нутгийн хөгжлийн сан болон сум хөгжүүлэх сангийн зарцуулалт, Эрүүл мэндийн даатгал, Иргэний нэрийн дансанд хуримтлагдсан хөрөнгийн байдал, Засгийн газрын тусгай сангийн үйл ажиллагааны үр дүнд аудит хийж, дүгнэлт, зөвлөмжийг холбогдох газарт хүргүүлжээ.

Аудитаар 196.7 тэрбум төгрөгийн зөрчил илрүүлсэн бөгөөд үүний 13.3 хувь буюу 26.2 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг Үндэсний аудитын газар, 86.7 хувь буюу 170.5 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг аймаг, нийслэлийн Аудитын газар илрүүлжээ.

Тариалангийн тухай хуулийн хэрэгжилт, үр дүн, төрөөс газар тариалангийн салбарт хэрэгжүүлж буй төсөл, хөтөлбөрийн үйл ажиллагаа, Газрын тосны тухай хуулийн хэрэгжилт, хуулийн төлбөр тооцоо, УИХ-ын Байнгын хороодоос Засгийн газарт өгсөн үүрэг даалгаврын хэрэгжилт, Концессийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд хийх аудитуудыг он дамжин гүйцэтгэж байна.

7.1. Засгийн газрын тусгай сангийн үйл ажиллагааны үр дүн:

Аудитад Нийгмийн даатгалын сан, Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан, Эрүүл мэндийг дэмжих сан, Архидан согтуурахтай тэмцэх сан, Хүний хөгжлийн сан хамрагдсан байна.

Аудитаар сангийн орлогыг нэмэгдүүлэх боломж алдсан, сангийн Үндэсний зөвлөлийн хяналт сул, хууль зөрчиж худалдан авалт хийсэн, шагнал, урамшууллыг хавтгайруулан олгосон, хөрөнгөөс зориулалт бусаар зарцуулсан, ажил гүйцэтгэгч гэрээгээр гүйцэтгэх ажлаа дутуу хийсэн байхад санхүүжилтыг нь бүрэн олгосон зэрэг зөрчил илэрсэн байна.

Аудитын тайланг УИХ-ын Төсвийн Байнгын хорооны хурлаар хэлэлцүүлж, тус Байнгын хороо тогтоолоороо Засгийн газарт зөрчлийг арилгах үүрэг, чиглэл өглөө.

7.2. ДЦС-2 ТӨХК-ийг түшиглэн 210 мянган тонн хагас коксжсон түлш үйлдвэрлэх хүчин чадалтай цогцолбор байгуулах төслийг хэрэгжүүлэх хөрөнгийн зарцуулалтын байдал:

Аудитаар төслийн гүйцэтгэгч болон яамны Шинжлэх ухаан технологийн зөвлөл нь төслийн техник эдийн засгийн үндэслэл боловсруулахдаа үүсч болох эрсдлийг урьдчилан тооцоогүй, төслийн гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулахдаа хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн, төслийн технологийн алдааг тодорхойлох мэргэжлийн шинжээчдийн баг хоёр удаа

ажилласан боловч шалтгааныг тодорхойлж чадаагүй, хуурамч гүйцэтгэлд санхүүжилт олгосон зэрэг зөрчлүүд илэрлээ.

Аудитын тайланг УИХ-ын Төсвийн Байнгын хорооны хурлаар хэлэлцүүлж, тус хороо хугацаатай үүрэг даалгаврыг холбогдох газруудад өглөө.

7.3. Орон нутгийн хөгжлийн сан болон сум хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийн зарцуулалт:

Аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторроор баталгаажуулан УИХ-ын Төсвийн Байнгын Хороогоор хэлэлцүүлж авах арга хэмжээний талаар тогтоол гаргуулав.

Аудитаар орон нутгийн хөгжлийн сангаас 46.2 тэрбум төгрөгийн, сум хөгжүүлэх сангаас 10.6 тэрбум төгрөгийн зөрчил илэрснийг арилгах акт, албан шаардлага өгч ажилласан байна.

7.4. Эрүүл мэндийн даатгал, иргэний нэрийн дансанд хуримтлагдсан мөнгөн хөрөнгийн байдал:

Аудитаар даатгуулагчийг эрүүл мэндийн үзлэгт урамшууллаар хамруулах ажил бүрэн хийгдээгүй, Иргэний эрүүл мэндийн даатгалын тухай 12.1 дэх заалтыг хэрэгжүүлээгүй, даатгуулагчид үзүүлэх тусламж үйлчилгээний хувьсах зардлын хэмжээг шинэчлэн тогтоогоогүй зэрэг зөрчлүүд илэрсэн байна.

Аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын тушаалаар баталгаажуулан УИХ-ын Төсвийн Байнгын Хороогоор хэлэлцүүлж, аудитаар илэрсэн 16.3 сая төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 1.3 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг арилгуулахаар албан шаардлага өглөө.

8. АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН ГҮЙЦЭТГЭСЭН АУДИТЫН ТАЛААР

2014 онд аймаг, нийслэлийн Аудитын газрууд 4632 аудит хийснээс 4213 нь санхүүгийн тайлангийн, 236 гүйцэтгэлийн, 183 нь нийцлийн аудит байна.

Санхүүгийн тайланд хийсэн аудитын тоо өмнөх оныхоос 15.7 хувиар нэмэгдсэн бөгөөд үүний 3329 буюу 79.0 хувийг Аудитын газрууд, үлдэх 884 буюу 21.0 хувийг хараат бус аудитын компани гүйцэтгэжээ.

2014 онд аймаг, нийслэлийн Аудитын газруудынхийсэн аудитаар 1.3 их наяд төгрөгийн зөрчлийг илрүүлж, 505.3 төгрөгийн зөрчлийг арилгуулахаар 2358 албан шаардлага өгч, 15.5 тэрбум төгрөгийн 2320 төлбөрийн акт тогтоосноос 9.8 тэрбум төгрөгийг орон нутгийн төсөвт оруулсан, 856 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах санал хүргүүлж 89.5 хувь болох 766 нь бүрэн хэрэгжиж, 16 нь хугацаа болоогүй байна.

Увс, Булган, Говь-Алтай аймгийн, Нийслэлийн Аудитын газар 1.0-4.1 тэрбум төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 56.2-93.3 хувийг барагдуулсан байна.

Аймаг, нийслэлийн Аудитын газрууд өнгөрсөн онд санхүүгийн болон гүйцэтгэлийн, нийцлийн аудитаар нийтдээ 8765 зөвлөмж өгсөн ба 89.1 хувь нь хэрэгжсэн байна.

Нийслэл, Хэнтий, Баян-Өлгий, Ховд, Булган аймгийн Аудитын газрууд албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах санал 69-139-ийг хүргүүлж, Говь-Алтай, Булган, Увс аймгийн Аудитын газрууд 9-30асуудал хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн байна.

2014 онд аймаг, нийслэлийн Аудитын газрын аймаг, нийслэлийн ИТХ-ын саналаар болон бие дааж гүйцэтгэсэн аудитын үр дүнг хавсралт №2-оор харуулав.

9. ТӨРИЙН АУДИТЫГ ДЭМЖИХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААР

9.1.Төрийн аудитын байгууллагын удирдлага, эрх зүйн орчинг сайжруулах талаар:

2014 онд Монгол Улсын Ерөнхий аудитор төрийн аудитыг болон төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох, шинэчлэх чиглэлээр 397 тушаал гаргасан байна.

Төрийн аудитын байгууллагаас тогтоосон төлбөрийн акт, зөрчил дутагдлыг арилгах албан шаардлагын хууль зүйн үндэслэлийг хянаж, саналаа тусган хууль зүйн зөвлөгөө үйлчилгээ үзүүллээ.

Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний дагуу төрийн аудитын байгууллагын 380 ажилтныг авлигын нийгмийн хор аюул, түүнээс урьдчилан

сэргийлэх талаар сургалтад хамруулж, гарын авлагаар хангаж, ажилтнуудын ашиг сонирхол, хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг гаргуулан, хянаж нэгтгэн Авлигатай тэмцэх газарт хүргүүлэв.

2014 онд төрийн аудитын байгууллагын удирдах ажилтны зөвлөгөөн 1, Үндэсний аудитын газар, аймаг, нийслэлийн Аудитын газрын ажилтнуудын тайлангийн хурал 2, Үндэсний аудитын газрын Удирдлагын зөвлөлийн хурал 12, 7 хоногийн удирдлагын шуурхай зөвлөгөөн 33 удаа тус тус зохион байгуулагдаж давхардсан тоогоор 471 үүрэг даалгавар өгөгджээ.

Хурлын хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөө, гаргасан шийдвэр, хэрэгжилтийн үр дүнг цахимаар авч нэгтгэн дотоод мэдээллийн санд байршуулах ажлыг тухай бүр зохион байгууллаа.

Төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагааны эрх зүйг боловсронгуй болгох, шинэчилсэн зарим шийдвэрийг тоймлон үзүүлбэл:

9.1.1.Төрийн аудитын байгууллага улсын төсвөөс санхүүждэг болсонтой холбогдуулан тус байгууллагад мөрдөх “Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг”-ийг Монгол Улсын Ерөнхий аудитын 2014 оны 76 дугаар тушаалаар батлав.

9.1.2.Төрийн аудитын байгууллагад мөрдөгдөж буй 2003-2013 онд батлагдсан журам, дүрэм, зааварт судалгаа хийж дахин боловсруулах, өөрчлөх, хүчингүй болгох шаардлагатай журам, дүрэм, зааврын төлөвлөгөөний төслийг боловсруулав.

9.1.3.Үндэсний аудитын газрын 2014 оны төлөвлөгөөний дагуу төрөлжсөн аудитын газрууд болон Аймаг, нийслэлийн аудитын газрын хийж буй аудитыг кодлох код, загварыг боловсруулж, аймаг, нийслэлийн Аудитын газруудад хүргүүлэв.

9.1.4.Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын албан тушаалын цалингийн сүлжээг зарим төрийн байгууллагын цалингийн сүлжээтэй харьцуулах замаар хийсэн судалгаанд үндэслэн шинээр “Цалингийн ТА сүлжээ”-г боловсруулав.

9.1.5.Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнаас мэргэшлийн шалгалт авах болзол журмыг боловсруулан, Монгол Улсын Ерөнхий аудитын 2014 оны 377 дугаар тушаалаар төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудаас мэдлэгийн шалгалтад бэлтгэж, уншиж, судлах зүйлийн жагсаалтыг батлав.

9.1.6.Төрийн аудитын байгууллагын “Оны шилдэг тайлан шалгаруулах журам”-ыг боловсруулж, Монгол Улсын Ерөнхий аудитын 2014 оны 376 дугаар тушаалаар батлав. Энэ журмын дагуу төрийн аудитын байгууллагын 2014 оны шилдэг аудитын тайлан шалгаруулах ажлын хэсгийг Монгол Улсын Ерөнхий аудитын тушаалаар томилж, ажлын хэсгийн үнэлгээгээр Төв аймгийн аудитын газрын “Газрын тухай хуулийн хэрэгжилтийн байдал”-д хийсэн нийцлийн аудитын тайлан шалгарлаа.

9.1.7.Аудитын чанарын баталгаажуулалтын журмыг боловсруулж, Монгол Улсын Ерөнхий аудитын 77 дугаар тушаалаар батлав.

9.1.8.Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын нийтлэг эрх үүргийн дүрмийг Монгол Улсын Ерөнхий аудитын 2014 оны 138 дугаар тушаалаар батлав.

9.1.9.Хөдөлмөрийн дотоод журмын төслийг шинэчлэн боловсруулж, төрийн аудитын байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлыг хангах журмыг Монгол Улсын Ерөнхий аудитын тушаалаар батлав.

9.2 Хүний нөөцийн удирдлагын талаар:

Төрийн аудитын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбогдуулан аймаг, нийслэлийн Аудитын газрын ажилтнуудыг чөлөөлж, томилох ажлыг зохион байгуулж, ажлын давхардал, хийдэл үүсгэхгүй байхаар хүний нөөцийн бүрдүүлэлт

хийж, “Ажлын байрны тодорхойлолт”-ыг шинэчлэн боловсруулж, түүнийг үндэслэн ажилтнуудтай Үр дүнгийн гэрээ байгуулж, дүгнэн ажиллав.

Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын нэгдсэн судалгааг

нарийвчлан гаргаж хүний нөөцийн мэдээллийн нэгдсэн сан бий болгон тэдний мэдлэгийг дээшлүүлэх, нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх, шагнал урамшуулалд хамруулах тодорхой бодлого боловсруулж байна.

Зохион байгуулалтын тодорхой арга хэмжээ авч байгаа хэдий ч төрийн албан хаагчийн ажлын байрны орчин нөхцлийн

хувьд Засгийн газраас баталсан нэг ажилтанд ногдох албан тасалгааны норм стандарт хангагдаагүй, 27м2 талбайтай тасалгаанд 8-10 хүн сууж байгаа нь албан үүргээ явуулахад бэрхшээлтэй асуудлын нэг болж байна.

9.3 Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагаа:

Үндэсний аудитын газрын олон улсын гишүүнчлэлийг хүснэгтээр харуулбал:

Аудитын дээд байгууллагуудын олон улсын байгууллага (INTOSAI) - 1996

ИНТОСАИ-н Байгаль орчны аудитын ажлын хэсэг (WGEA) - 2004

Аудитын дээд байгууллагуудын Азийн байгууллага (ASOSA) - 1996
АСОСАИ-н Аудитын хорооны гишүүн (ASOSAI Audit Committee Member) - 2006, 2009

9.3.1. ИБУИНВУ, Киргиз, БНСВУ-ын Аудитын дээд байгууллагад Монгол Улсын Ерөнхий аудитор тэргүүтэй төрийн аудитын байгууллагын төлөөлөгчид айлчилж, тухай байгууллагуудын үйл ажиллагаа болон хоёр орны төрийн аудитын байгууллагын хамтын ажиллагааны талаар санал солилцсон байна.

9.3.2. 2014 онд Үндэсний аудитын газар ИНТОСАИ-н олборлох аж үйлдвэрийн ажлын хэсгийн гишүүнээр элсэв. Энэ нь Монгол Улсын төрийн аудитын байгууллага олборлох аж үйлдвэрийн аудитын чадавх ба хууль эрх зүйн орчин дээшлүүлэх, олон улсын туршлагаас суралцах, өөрсдийн туршлагыг хуваалцах, Аудитын дээд байгууллагуудтай хамтарсан аудит хийх боломж нээгдэж байна.

9.3.3. 2014 онд Үндэсний аудитын газар ИНТОСАИ-н Хөгжлийн санаачлагаас хэрэгжүүлж байгаа мэдээллийн технологийн аудит, улсын өрийн аудит, аудитын олон улсын стандартын хэрэгжилт гэсэн 3 хөтөлбөрт амжилттай оролцож байгаа бөгөөд тус хөтөлбөрүүдийн хүрээнд төрийн аудитын байгууллагын 10 ажилтан холбогдох сургалтуудад хамрагдаж, Азийн аудитын дээд байгууллагуудын олон улсын байгууллагын Аудитын хорооны гишүүнээр сонгогдсон нь түүний олон улсын үйл ажиллагаа өргөжиж, нэр хүнд өссөнийг илтгэж байна.

9.3.4. 2014 онд Аудитын дээд байгууллагаас гаргасан мэдээллийн технологийн аудитын гарын авлагыг нэвтрүүлэх зорилготой чадавхийг бэхжүүлэх хөтөлбөрт Үндэсний аудитын газар оролцох хүсэлтээ илгээж, хөтөлбөрийн хэлэлцээрт гарын үсэг зурлаа.

9.3.6. 2014 онд Кувейт Улсын Төрийн аудитын товчооноос зохион байгуулсан “Мэдээлэл технологийн аудит” сэдэвт сургалтад төрийн аудитын байгууллагын 10 ажилтан хамрагдсан бөгөөд сургалтын явцад олж авсан мэдлэг, мэдээлэл, туршлагаа өөрсдийн ажилд хэрэгжүүлэх мөн сургалтын явцад судалсан мэдээллийн технологийн аудитын гарын авлагыг 2015 онд монгол хэлнээ орчуулах зорилго тавин ажиллаж байна.

9.3.8. Төрийн аудитын олон улсын байгууллагуудад явагдсан “Зээлдүүлэгч болон зээлдэгчийн өрийн удирдлагын тогтолцоонд хийх аудит” сэдэвт хичээлийн онлайн сургалтын сургагч багшаар Стратегийн удирдлагын газрын аудитын менежер Х.Баярмаа ажиллаж, БНХАУ-д болсон аудитын төлөвлөгөө боловсруулах сургалтын олон улсын зөвлөх багийн бүрэлдэхүүнд оролцсон бөгөөд сургалтад 16 улсын 65 ажилтан оролцсон байна.

9.3.9. БНХАУ-ын Үндэсний аудитын газраас зохион байгуулсан төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаа, гадаадын зээл тусламжийн хөрөнгөд аудит хийх сургалтад төрийн аудитын 10 ажилтан оролцож зохих мэдлэгээ дээшлүүлэв.

9.3.5. 2014 онд АСОСАИ-гаас жил бүр зохион байгуулдаг ээлжит сургалт мэдээллийн технологийн орчин дахь санхүүгийн тайлангийн аудит сэдвээр БНХАУ-ын Нанжинг хотноо болсон бөгөөд сургалт нь мэдээллийн технологийн орчинд санхүүгийн аудит хийх үндсэн мэдлэг, ур чадвараар хангахад чиглэгдсэн байна.

9.3.7. Туркийн тооцооны шүүхээс зохион байгуулсан гүйцэтгэлийн аудитын сургалтад төрийн аудитын байгууллагын 10 ажилтан хамрагдлаа. Сургалтын явцад олж авсан мэдлэг, мэдээлэл, туршлагаа хэрэгжүүлэх зорилгоор Турк улсын аудитын дээд байгууллагын шилдэг 7 туршлагыг 12 зөвлөмж бүхий “Турк улсын Тооцооны шүүхийн гүйцэтгэлийн аудит, дотоод хяналт хүний нөөцийн сургалтын туршлагаас Монгол Улсын төрийн аудитын байгууллагад нэвтрүүлэх санал”-ыг боловсруулан, хэрэгжүүлж эхлээд байна.

9.4. Төрийн аудитын үйл ажиллагааны мэдээ, тайлан:

Төрийн аудитын байгууллагын 2013 оны жилийн болон 2014 оны эхний хагас жилийн статистик мэдээллийг батлагдсан график, маягт, зааврын дагуу хүлээн авч үнэн зөвийг нягтлан, илэрсэн алдааг холбогдох ажилтнуудаас тодруулж, төв, орон нутгийн 27 нэгжээр 8 дэлгэрэнгүй хүснэгтээр нэгтгэн, танилцуулга бичиж төрийн аудитын байгууллагын хийсэн ажил үйлчилгээ, 2013 оны төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагааны статистик мэдээлэл, үр дүнгийн үзүүлэлтүүдийг аудитын газруудад цахимаар хүргүүлж дотоод сүлжээнд байршуулж архивт шилжүүлэв.

Төрийн хянан шалгах ба төрийн аудитын байгууллагын 1995-2013 оны ажлын үр дүнгийн зарим үзүүлэлтээр зэрэгцүүлсэн 18 жилийн болон төрийн аудитын байгууллагын 2003-2013 онуудаар судалгаа гарган төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагааны жилийн тайланд ашиглахад бэлэн болгосноос

гадна шаардлагатай хүснэгт, графикийг өгсөн чиглэлийн дагуу гаргаж төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнгийн статистик мэдээллийг хэвлүүлэн албан хэрэгцээнд ашиглаж байна.

Төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагаанд мониторинг хийх журмын 20.5 дугаар заалтын дагуу батлагдсан үзүүлэлт, үнэлгээний аргачлал, нотлох баримт, жилийн ажлын тайланг үндэслэн аймаг, нийслэлийн аудитын газрын үйл ажиллагааг үнэлж дүгнэн тэргүүн, дэд, гутгаар, тусгай байр эзлүүлэв.

УИХ-ын Төрийн байгуулалтын Байнгын хорооны 2013 оны 05 дугаар тогтоолын дагуу Үндэсний аудитын газрын 2013 оны үйл ажиллагааны тайланд Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын тушаалаар байгуулсан ажлын хэсэг системчилсэн үнэлгээ хийж, тайланг боловсруулан Үндэсний аудитын газрын 2013 оны үйл ажиллагааны тайлангийн хамт 250 хувь хэвлүүлж хүргүүлэв.

9.5. Мэдээллийн технологийн дэд бүтэц, орчин нөхцөл:

Төрийн аудитын төв болон орон нутгийн байгууллагуудыг шилэн кабелийн холболттой VPN сүлжээгээр өндөр хурд, нууцлалын өндөр түвшинд мэдээлэл солилцох дэд бүтцийг шинээр байгууллаа.

Энэ ажлын хүрээнд:

- Аймаг, нийслэлийн аудитын газруудыг нэгдсэн сүлжээнд холбож, дотоод үйл ажиллагаанд видео хурал, сургалт зохион байгуулах системийг нэвтрүүлж, компьютер болон дагалдах хэрэгслийн засвар үйлчилгээ, дотоод сүлжээний зохион байгуулалтыг шинэчлэв.
- Байгууллагын дотоод сүлжээг хуучин сүлжээний хүчин чадлаас 10 дахин хурдаар мэдээлэл солилцох техникийн шийдэл, зураглалыг шинээр боловсруулан шаардагдах техник, тоног төхөөрөмжүүдийг суурилуулж ажиллагаанд оруулав.
- Удирдлагын төв сервер систем бий болгож, ажилтнуудыг нэгдсэн системийн удирдлага буюу Active Directory System-д хамруулах ажлыг хийж хэрэгжүүлснээр Үндэсний аудитын газар, аймаг, нийслэлийн Аудитын газрын 389 албан хаагчдын дэлгэрэнгүй мэдээллийг багтаасан мэдээллийн сан үүсгэв.

Ажилтнууд албан ёсны цахим хаягжилтанд орж хоорондоо дотоод сүлжээгээр цахим файл дамжуулах, онлайн видео болон аудио хурал, семинар, сургалт зохион байгуулах боломж бүрдэн онлайн файл болон дэлгэц share хийх, алсын зайнаас дэмжлэг авах зэрэг боломжуудаар бүрэн хангагдаад байна.

Байгууллагын албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагааг бүртгэх програмыг нэвтрүүлсэн бөгөөд програмаар ирсэн хариутай, хариугүй албан бичиг, өргөдөл гомдол, тогтоол, захирамж, тушаалуудыг бүртгэхээс гадна бүх төрлийн тайлан мэдээг боловсруулж гаргах боломжтой болов.

9.6. Мэдээллийн ил тод байдал:

Аудитын дүнг иргэд, олон нийтэд шуурхай хүргэх зорилгоор байгууллагын цахим хуудасны мэдээллийн багтаамжийг нэмэгдүүлэн, агуулга, хэлбэр дизайныг өөрчлөн монгол англи хэлээр хийн www.audit.mn домайн нэртэй болголоо.

Тайлант онд төрийн аудитын байгууллагын мэдээ, мэдээлэл, аудитын төлөвлөгөө, тайлан, акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт, шийдвэрийн биелэлт, хууль тогтоомж, тогтоол, байгууллагын дүрэм, журам, төсөв, санхүү, худалдан авах ажиллагаа, хүний нөөц, авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны талаарх нийт 324 мэдээллийг audit.mn, дотоод мэдээллийн сан, Twitter, Facebook зэрэг олон нийтийн сүлжээгээр дамжуулан иргэд, олон нийтэд шуурхай хүргэлээ.

- 2014 онд audit.mn цахим хуудсанд нийтдээ 173.6 мянган хэрэглэгч хандаж мэдээлэл авч, Facebook, twitter сүлжээгээр 1016 хэрэглэгч мэдээлэл авсан байна.
- Үндэсний аудитын газар байгууллагынхаа үйл ажиллагааны талаар хэвлэл мэдээллийн байгууллагад 289 удаа мэдээлэл, ярилцлага өгсний гадна 2170 иргэн, байгууллагад аудитын тайлангийн талаар мэдээлэл гаргаж өгсөн байна.

- Төрийн аудитын үйл ажиллагаатай холбоотой болон бусад асуудлаар 366 мэдээлэл, хүсэлт хүлээн авсны 332 буюу 90.7 хувийг хугацаанд нь шийдвэрлэсэн ба 10 нь хугацаа болоогүй, 3 нь хугацаа хэтэрсэн байна. Ирүүлсэн хүсэлт, мэдээллийн 13.9 хувь нь төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой, 25.7 нь аудит хийх эрсдэлтэй асуудлыг, үлдэх нь 60.4 хувь нь бусад сэдвийг хөнджээ.
- 2014 онд Үндэсний аудитын газарт 88 өргөдөл, санал, хүсэлт ирүүлснээс аудиттай холбоотой 6, хүний нөөцтэй холбоотой 82 өргөдөл ирүүлснийг Удирдлагын зөвлөлөөр хэлэлцэн шийдвэрлэж хариу хүргүүллээ.

Төрийн аудитын байгууллагын 2003-2014 оны ажлын үр дүнгийн зарим үзүүлэлт

Хавсралт №1

Үзүүлэлт	х/н	ОН												Дүн
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Санхүүгийн тайлангийн аудит	Тоо	380	985	2,410	2,685	3,176	2852	2649	3172	3145	3771	4099	4543	33,867
Гүйцэтгэлийн аудит		692	597	553	563	550	509	425	522	358	307	311	248	5,635
Нийцлийн аудит	Тоо									40	156	196	187	579
Аудитын дүн	Тоо	1072	1582	2963	3248	3726	3361	3074	3694	3543	4234	4606	4978	40,081
Акт	Тоо	512	432	875	843	824	1135	1358	1843	1827	2032	2638	2355	16,674
	тэрбум. төг	8.4	15.6	1.0	3.3	2.8	4.4	5	30.5	31.1	70.5	35.1	18.6	226.3
Биелсэн	Тоо	4.5	2.4	17.0	2.0	5.0	3.7	4.4	24.8	24.4	23.9	23.1	13.7	148.9
	тэрбум. төг	307	223	514	426	571	794	963	1137	1040	1760	2223	2428	12,386
Албан шаардлага	Тоо	6.4	4.0	4.7	31.8	12.0	230.9	129.7	2403.5	395.7	1253.7	1088.3	2457.0	8,017.7
	тэрбум. төг	4.2	2.7	6.6	9.2	30.6	218.6	137.6	383.3	358.0	650.1	746.4	2274.4	4,821.7
Нийт төлбөр, зөрчлийн дүн	Тэрбум. төг	14.8	19.6	5.7	35.1	14.8	235.4	134.7	2,434.0	426.8	1,324.2	1,123.4	2,475.6	8,244.1
	Биелсэн	8.7	5.1	23.6	11.2	35.6	222.3	142.0	408.1	382.4	674.0	769.5	2,288.1	4,970.6
Зөвлөмж	Тоо	2,344	1,934	2,384	2,521	2,480	9115	7873	8594	8331	8089	8188	10101	71,954
	Биелсэн	1,775	1,441	1,947	1,985	1,903	8823	7377	8099	7124	6208	7085	8747	62,514
Төсөвт оруулсан мөнгө	Тэрбум. төг	3.8	2.3	4.9	1.3	2.5	4.1	7.4	18.3	25.7	32.5	24.8	14.0	141.6
	Үр өгөөж	2.7	3.4	1.2	1.6	6.5	21.7	34.3	103.7	148.8	255.4	392.5	812.4	1,784.2
Төсвийн орлого нэмэх санал	Тэрбум. төг	11.2	53.7	33.6	104.5	133.9	34.2	23.2	44.8	45.2	46.5	45.4	19.0	595.2
	Үүнээс: хэрэгжсэн	2.6	17.0	26.0	35.8	92.3	33.9	19.0	38.1	10.7	34.1	28.4	13.8	351.7
Ур ашиг дээшлүүлэх	Тэрбум. төг	9.4	12.1	32.2	14.0	81.9	159.0	30.0	9.0	34.0	76.3	113.3	550.7	1,121.9
	Үүнээс: хэрэгжсэн	1.7	4.2	13.4	1.0	70.6	33.2	24.2	0.9	2.4	4.3	75.1	540.7	771.7

Аймаг, нийслэлийн Аудитын газраас ИТХ болон иргэдийн хүсэлтээр 2014 онд хийсэн аудитын судалгаа

Хавсралт №2

Д/Д	Аймгийн нэр	Д/Д	Аудитын нэр	Гарсан зөрчил, үр дүн
1	Архангай	1	Цэнхэр сумын ОНХС-ын хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн хөрөнгө оруулалтын үр дүн	Аудитаар барилгын засварын ажлыг ажлын комисс хүлээн аваагүй байхад бүрэн санхүүжүүлсэн, хог тээвэрлэх авто машин нь захиалагчийн шалгуурыг хангахгүй зөрчил илэрснийг арилгах албан шаардлага өгч, анхан шатны баримтгүй шилжүүлсэн 1.0 сая төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр төлбөрийн акт тогтоосон байна.
2	Баянхонгор	2	2013 оны татварын буцаан олголт	2013 оны татварын буцаан олголтонд аудит хийж 51.0 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлснийг арилгах зөвлөмж өгөв.
3	Булган	3	Авто замын сан	Аудитаар замын ажил дуусаагүй, ажил хүлээлцсэн акт үйлдээгүй, баримт материалыг дутуу бүрдүүлсэн байхад санхүүжилтийг бүрэн олгосон. Авто замын сангаас санхүүжүүлсэн ажлын гүйцэтгэлд тавих хяналт сул, гэрээнд заасан хугацаа хэтэрсэн, биелэлтийг тооцож тайлагнадаггүй, хууль тогтоомж зөрчсөн албан тушаалтанд хариуцлага тооцдоггүй, гэрээний хугацаа алдсанд алданги тооцдоггүй зөрчлүүд илэрсэн байна.
4		4	Булган мээж ХХК-ийн үйл ажиллагаа	Аудитаар нүүрс нийлүүлэх гэрээний биелэлтийг тооцоогүй, АХБ-ны зээлээр баригдсан барилгыг үндсэн хөрөнгийн данс бүртгэлд бүртгээгүй зөрчил илэрсэн байна.
5		5	Хөгжимт жүжгийн театрын үйл ажиллагаа	Аудитаар кассын бэлэн мөнгөний орлогыг жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд тусгаагүй зөрчил илэрсэн байна.
6		6	Бигэр сумын дунд сургуулийн их засварын ажил	Өвсний үндэс хөтөлбөрийн захиалгаар хийсэн аудитаар 2.7 сая төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоов.
7		7	Нийтлэг үйлчилгээ ОНТУГ-ын үйл ажиллагаа	Аудитаар 497.9 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, 33.7 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 2 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах санал хүргүүлэв.
8		8	Өрхийн эрүүл мэндийн төвүүдийн 2012-2014 оны үйл ажиллагаа	Нийтдээ 91.1 төгрөгийн зөрчил илрүүлж 1.3 сая төгрөгт төлбөрийн акт тогтоон, 65.4 сая төгрөгийн зөрчил арилгуулах албан шаардлага хүргүүлэв.
9	Говь-Алтай	9	МСУТ-ын үйл ажиллагаа	Аудитаар 1581.0 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж 41.1 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож 756.5 сая төгрөгийн зөрчилд ажил сайжруулах албан шаардлага хүргүүлж, 4 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах санал хүргүүлэв.
10		10	Багийн бага сургуулиудын үйл ажиллагаа	Аудитаар 192.9 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж 4.3 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 187.9 сая төгрөгийн зөрчил арилгуулах албан шаардлага, 3 зөвлөмж хүргүүлэв.
11		11	Боловсролын салбарын төлөвлөлт, үр нөлөөт байдал	Аудитаар 10.7 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, 31.1 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 10.3 сая төгрөгийн зөрчлийг арилгуулахаар албан шаардлага, 2 зөвлөмж хүргүүлэв.

5	Дархан-Уул	<p>12 Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр ТӨХК-ийн үйл ажиллагаа</p> <p>13 2013 оны Аймгийн засаг даргын нөөц сангийн зарцуулалт</p> <p>14 2013 оны Дашбалбар сумын төсвийн санхүүжилт, үр нөлөөт байдал,</p> <p>15 2013 оны Баяндун сумын төсвийн санхүүжилт, үр нөлөөт байдал,</p> <p>16 2013 оны Халхгол сумын төсвийн санхүүжилт, үр нөлөөт байдал,</p> <p>17 2013 оны Цэргийн дүйцүүлэх албаны санхүүгийн баримт</p> <p>18 Халх гол сумын цэцэрлэг, эмнэлгийн их засварын ажлын гүйцэтгэл /ЗГ-ын тогтоол/</p> <p>19 Хот хоорондын зорчигч тээврийн үйл ажиллагаанд Засгийн газрын тогтоолын хэрэгжилт</p> <p>20 2013 оны Политехникийн коллежийн үйл ажиллагаа</p> <p>21 2013 оны Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн үйл ажиллагаа</p> <p>22 Ус ашиглалтын төлбөрийн төлөвлөлт, хэрэгжилт</p> <p>23 Зэвсэгт хүчний 278 дугаар ангийн 2013, 2014 оны 1 дүгээр улирлын санхүүгийн үйл ажиллагааны эрслийн аудит</p>	<p>Аудитаар 2013 онд авлагаа 270.2 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн, худалдан авах ажиллагааг хуулийн дагуу зохион байгуулаагүй, зарим сэлбэг, хангамжийн материалыг хэрэгцээнээс илүү өндөр үнээр худалдан авсан зөрчил илрүүлж 88.7 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоов.</p> <p>Аудитаар 2.6 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 1980.0 мянган төгрөгийн үндсэн хөрөнгө орлогод авах, 6033.0 мянган төгрөгийн зөрчил арилгах албан шаардлага, 5 зөвлөмж хүргүүлэв.</p> <p>Аудитаар 40.2 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, 11.6 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 3 албан шаардлага, 3 зөвлөмж өгөв.</p> <p>Аудитаар 76.2 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, 17.1 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 3 албан шаардлага, 6 зөвлөмж өгөв.</p> <p>Аудитаар хувьсах зардлыг илүү тооцож, хоолны зардал илүү олгосон, авлагыг барагдуулаагүй, шийдвэргүйгээр урамшуулал олгосон, дансанд бүртгэлтэй мал бодитоор байхгүй, илүү цагийн нэмэгдлийг буруу олгосон зэрэг 56.7 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, 10.9 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 1 албан шаардлага, 7 зөвлөмж өгөв.</p> <p>Зөвлөмж өгөгдөөгүй дүгнэлт гаргаж өгсөн.</p> <p>Зөвлөмж өгөгдөөгүй дүгнэлт гаргаж өгсөн.</p> <p>Аудитаар хот хоорондын зорчигч тээврийн үйлчилгээг Тээвэр, авто замын газраас Авто тээврийн үндэсний төвд шилжүүлэх албан шаардлага өгөв.</p> <p>Аудитаар хувьсах зардлын нормативыг мөрдөж ажиллаагүй, цалин, тэтгэмж илүү тооцож олгосон зэрэг 60.4 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж 2.2 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 4 зөвлөмж өгөв.</p> <p>Аудитаар хувьсах зардлыг нормативаас илүү зарцуулсан, дотуур байрны хоолонд нормативаас дутуу зарцуулсан, цалин илүү олгосон зэрэг 154.9 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, 0.9 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 1 албан шаардлага, 5 зөвлөмж өгөв.</p> <p>Аудитаар ус ашигласны төлбөрт ногдуулсан төлбөр, алданги, торгуулийг хугацаанд нь төвлөрүүлээгүй, гэрээ дүгнэлтгүй усны төлбөр төвлөрүүлсэн зэрэг 44.7 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж 1 албан шаардлага, 7 зөвлөмж өгөв.</p> <p>Аудитаар 1473.3 сая төгрөгийн зөрчил илрүүлж, нөхөн төлүүлэхээр 1.3 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, зөрчлийг арилгуулахаар 1472.0 сая төгрөгийн албан шаардлага, зөвлөмж хүргүүлэв.</p>
6	Дорнод		
7	Дундговь		

8	Завхан	24	ГХБХБГ-ын орлогын бүрдүүлэлт, зарцуулалт	Аудитаар 6.7 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоов.
		25	Аймаг байгуулагдсаны 90 жилийн ойн үйл ажиллагааны орлого, бүрдүүлэлт, зарцуулалтын үр дүн	Аудитаар ойн арга хэмжээний хөрөнгүүдийг данс бүртгэлд тусгаагүй зөрчлүүд илрүүлэв.
		26	Отгон сумын 90 жилийн ойн үйл ажиллагааны орлогын бүрдүүлэлт зарцуулалт	Аудитаар төсөв хэтрүүлсэн, зориулалт бусаар үрэлгэн зарцуулсан, хөрөнгө оруулалтын ажлыг гэрээт хугацаанд ашиглалтанд өгөөгүй, зориулалтын дагуу ашиглаагүй, чанарын хувьд шаардлага хангаагүй зэрэг зөрчлүүдэд холбогдох албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах санал хүргүүлж, 3.5 сая төгрөгийг төлүүлэх төлбөрийн акт тогтоов.
		27	Алтай Улиастайн Эрчим хүчний систем ТӨХК-ний салбарын өрхийн цахилгааны төлбөрийн үнэ тариф, үйлчилгээний хөлс ногдуулалт	Аудитаар төсөв хэтрүүлж зориулалт бусаар зарцуулсан, хөрөнгө оруулалтын ажлыг гэрээт хугацаанд ашиглалтанд өгөөгүй, зориулалтын дагуу ашиглаагүй, чанарын хувьд шаардлага хангаагүй зэрэг зөрчлүүдэд холбогдох албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах санал хүргүүлэв.
		28	Орон нутгийн татварын орлого 500.0 сая төгрөгийн зарцуулалт, үр дүн	Аудитаар 300.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий цогцолбор байгуулах ажлыг тендергүйгээр гүйцэтгэчийг сонгон шалгаруулж ажлыг гүйцэтгүүлж, үлдэгдэл санхүүжилт 60.0 сая төгрөгийг ажлын дугуу, тайлан ирүүлээгүйгээр гүйцэтгэгч компани авч зарцуулж зөрчил илрүүлэв.
9	Орхон	29	2014 оны Бусийн оношлогоо эмчилгээний төвийн эм, эмнэлгийн хэрэгслийн худалдан авах ажиллагаа	Аудитаар худалдан авалтын үйл ажиллагааны тендерийг хуулийн хүрээнд зохион байгуулж, худалдан авах ажиллагааны чиглэлээр мэргэшсэн мэргэжилтэн, тухайн салбарын ТББ-ын төлөөлөл, ИТХ-аас томилсон иргэдийн төлөөллийг оролцуулан худалдан авах ажиллагааны ил тод байдлыг хангахад анхаарч ажиллах шаардлагатай байна.
10	Өвөрхангай	30	Иргэн Д.Сүхбатын хүсэлтээр	Аудитаар иргэний хүсэлтийн дагуу 9 асуудал тус бүрт хариу бичиж, асуудлыг мөрдөн шалгах эрхтэй хууль хяналтын бусад байгууллагаар шалгуулах нь зүйтэй гэсэн дүгнэлтийг хүргүүлэв.
		31	Мал хамгаалах сангийн үр дүн	Аудитаар аймгийн ИТХ-ийн тогтоолоор баталсан Мал хамгаалах аймаг, сумын санг бүрдүүлэх, захиран зарцуулах, тайлагнах журам баталсан хэрэгжилт хангалтгүй байна.
11	Өмнөговь	32	Эрүүл мэндийн байгууллагуудын санхүүгийн үйл ажиллагаа	Аудитаар худалдан авах ажиллагааны тендерийн баримт материал дутуу, 3 худалдан авах ажиллагааны тендерийн баримт материал байхгүй, өрхийн эмнэлгүүд авто машин худалдан авахдаа хуулийн дагуу явуулалгүй шууд худалдан авалт хийж, үлдэгдэл мөнгийг зориулалт бусаар зарцуулсны зөрүүд акт тогтоож, илэрсэн зөрчлийг арилгуулах зөвлөмж өгөв.

12	Сүхбаатар	<p>33 Цайрминерал ХХК-ий төсөвт төвлөрүүлэх татварын орлогын бүрдүүлэлт тайлагнал, үйл ажиллагаа</p> <p>34 2013 оны Дөрвөлж ОНӨҮГ-ын үйл ажиллагаа</p> <p>35 Андын илч ХХК-ын төсөвт төвлөрүүлэх татварын орлогын бүрдүүлэлт, тайлагнал</p> <p>36 2013 оны Сүхбаатар тохижилт үйлчилгээ ОНӨҮГ-ын үйл ажиллагаа</p> <p>37 2013 оны Мэргэжлийн хяналтын газрын үйл ажиллагаа</p> <p>38 2013 оны Сүхбаатар уул уурхай ОНӨҮГ-ын үйл ажиллагаа</p> <p>39 Шаамар сумын МСҮГ-ийн санхүүгийн зарим үйл ажиллагааны эрсдлийн аудит</p> <p>40 Мандал сумын төсвийн байгууллагуудын санхүүгийн зарим үйл ажиллагааны эрсдлийн аудит</p> <p>41 Хилийн цэргийн 101-р ангийн санхүүгийн зарим үйл ажиллагааны эрсдлийн аудит</p> <p>42 Хилийн цэргийн 0243-р ангийн санхүүгийн зарим үйл ажиллагааны эрсдлийн аудит</p> <p>43 2013 оны Төв Чандмань Дулааны Эрчим хүчний газрын үйл ажиллагаа</p>	<p>Үндсэн бус үйл ажиллагааны орлогыг нуун дарагдуулсан, ААНОАТ-ыг дутуу төлсөн, ХХОАТ-ыг суутган тооцоогүй, анхан шатны баримтаар нотлогдоогүй ажил гүйлгээг санхүүгийн тайлангийн хасагдах зардалд илэрхийлсэн, дансны өглөг авлагыг харилцагчтай тооцоо нийлээгүй, бараа материалын үлдэгдлийг тооллогын бүртгэлээр баталгаажуулаагүй гэх мэт 21.8 тэрбум төгрөгийн зөрчилд албан шаардлага, зөвлөмж өгөв.</p> <p>Аудитаар 16.9 сая төгрөгийн гаалийн татвар, 35.5 сая төгрөгийн НӨАТ-ыг дутуу төлсөн зөрчил илэрч, дутуу мөдүүлсэн 26.9 сая төгрөгт төлбөрийн акт тогтоож, НӨАТ-ыг дутуу мөдүүлсэн зөрчил арилгах зөвлөмж өгсөн.</p> <p>Аудитаар анхан шатны баримт дутуу бүрдүүлсэн зөрчил илэрч, 18.6 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, т 1393.1 сая төгрөгийн зөрчлийг арилгах албан шаардлага хүргүүлэв.</p> <p>Аудитаар зарим зардлыг зориулалт бусаар зарцуулсан, анхан шатны баримтын бүрдэлгүй зөрчил илэрч, 308.0 мянган төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 87.3 сая төгрөгийн зөрчил арилгах албан шаардлага, зөвлөмж өгөв.</p> <p>Аудитаар үйл ажиллагааны орлогыг анхан шатны баримтаар тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй, үр чадварын нэмэгдэл журмын зарим заалтыг зөрчиж үр чадварын нэмэгдэл олгосон, худалдан авах ажиллагааг хуулийн дагуу зохион байгуулаагүй, батлагдсан орон тооны хязгаарыг мөрдөж ажиллаагүй зөрчлүүдэд 178.3 сая төгрөгийн албан шаардлага хүргүүлж, 1 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах санал хүргүүлэв.</p> <p>Аудитаар 8.0 сая төгрөгт төлбөрийн акт тогтоож, гэрээгээр авсан 73.2 сая төгрөгийг бүртгэл тайланд тусгаагүй зарцуулалтын баримтгүй, санхүүгийн тайлан баланс гаргаагүй учир холбогдох хуулийн дагуу Цагдаагийн газрын эдийн засгийн албанд шилжүүлэв.</p> <p>Аудитаар өмч хөрөнгө үрэгдэж шамшигдсан зөрчилд 83.5 сая төгрөгийн албан шаардлага хүргүүлэв.</p> <p>Аудитаар батлагдсан төсвийг хэтрүүлэн зарцуулах, төрийн сангаас зөвшөөрөл авалгүйгээр зардлын бүлэг хооронд гүйлгэх, үр чадварын нэмэгдэл болон үр дүнгүй урамшууллыг илүү олгох, бараа материалыг хэрэгцээнээс илүү нөөцлөх, худалдан авах ажиллагааг хуулийн дагуу зохион байгуулаагүй, өөрийн орлогыг төрийн санд төвлөрүүлэлгүй бэлнээр зарцуулсан зөрчилд 15.1 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 1095.8 сая төгрөгийн албан шаардлага хүргүүлэв.</p> <p>Аудитаар хөрөнгийн худалдан авалтыг шууд гүйцэтгэх, өөрийн орлогыг төрийн сангийн дансанд төвлөрүүлэлгүйгээр бэлнээр зарцуулах, санхүүгийн тайланд дутуу тусгах, хандив тусламж авах санхүүгийн зөрчил гаргасан тул зөрчлийг арилгах 116.3 сая төгрөгийн албан шаардлага өгөв.</p> <p>Аудитаар ажиллагсдын цалинг илүү олгох, өөрийн орлогыг төрийн санд тусгаалгүйгээр кассаар зарцуулах, санхүүгийн тайланд дутуу тусгах санхүүгийн зөрчилд 4.6 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 48.0 сая төгрөгийн зөрчил арилгуулах албан шаардлага өгөв.</p> <p>Аудитаар 1999 онд баригдсан төвлөрсөн уурын зуухны станцын барилга 234.8 сая төгрөгөөр дуусаагүй барилгаар бүртгэж, ашиглалтгүй байгааг эрх бүхий байгууллагад нь тавьж шийдвэрлүүлэх талаар албан шаардлага өгөв.</p>
13	Сэлэнгэ		
14	Төв		

15	Ховд	Царцаасан объектуудын жагсаалтанд ороогүй үлдсэн 3 сумын нутгийн удирдлагын ордоны барилга, аймгийн төв талбайн шинэчлэл, Жаргалант сумын ахуй үйлчилгээний барилгын гүйцэтгэл	2014 онд ажилнь зогссон бүх объектуудыг 2014, 2015 оны төсөвт санхүүжүүлэхээр тусгуулж дугуу гүйцэтгэлтэй барилга объектууд болох нөхцөл бүрдэж аймаг, орон нутгийн хөгжилд үнэтэй хувь нэмэр орууллаа.
16	Хөвсгөл	Хот тохижилт, үйлчилгээний төвийн төсвийн хөрөнгийн зарцуулалтын байдал	Аудитаар үйл ажиллагааны чиглэлээ баталгаажуулаагүй, урт, дунд хугацааны төлөвлөгөө, хөтөлбөр гаргаагүй, бизнес төлөвлөгөөгүй, зарим ажилтны ажил үүргийн хуваарь тодорхой бус, давхардсан, хангамжийн материалын дансанд бүртгэлтэй 1.9 сая төгрөгийн үнэтэй 34 нэр төрлийн материал байхгүй, үндсэн хөрөнгийн дансанд бүртгэлтэй тоног төхөөрөмжийг олон жил ашиглаагүй зэрэг зөрчил илэрч 4.6 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоов.
44		Ханх сумын төсөвт байгууллагуудын үйл ажиллагаа	Аудитаар төрийн үйлчилгээг иргэнд хүргэх ажил хангалтгүй, урсгалаараа явж ирсэн, аудитаар хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдал, ашиглалт бүртгэл, тайлагналтай холбоотой зөрчлүүд илрүүлээ.
45		2013 оны Автобус-1 ОНӨААТҮГ-ын үйл ажиллагаа	Аудитаар үйл ажиллагаа, хөрөнгө санхүүд тавих удирдлагын болон дотоод хяналт сул, НӨХГ-аас зорилтот түвшинг хугацаа алдаж баталсан зэрэг зөрчлийг арилгах зөвлөмж өгөв.
46		2013 оны Автобус-3 ОНӨААТҮГ-ын үйл ажиллагаа	Аудитаар орлогыг бүрэн бүрдүүлээгүй, зардлыг хэтрүүлэн зарцуулсан, алдагдал 2.3 дахин өссөн зөрчил илэрч, 3.5 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 13.4 сая төгрөгийн зөрчлийг арилгуулах албан шаардлага хүргүүлэв.
47		Газар зохион байгуулалтын зарим асуудал, газрын төлбөрийн төлөвлөлт, ногдуулалт, төвлөрүүлэлтийн үр дүнд 2014 оны 12 дугаар сараас 2015 оны 2 дугаар сард гүйцэтгэлийн аудит хийхээр төлөвлөдөг, төлөвлөгөөний дагуу хийгдэж байна.	Нийслэлийн ИТХ-ын захиалгаар Нийслэлийн газар зохион байгуулалтын зарим асуудал, газрын төлбөрийн төлөвлөлт, ногдуулалт, төвлөрүүлэлтийн үр дүнд 2014 оны 12 дугаар сараас 2015 оны 2 дугаар сард гүйцэтгэлийн аудит хийхээр төлөвлөдөг, төлөвлөгөөний дагуу хийгдэж байна.
48		2013 оны Хэсэгчилсэн инженерийн хангамжийн удирдах газрын зарим үйл ажиллагаа	Аудитаар байгууллагын орон тоог үндэслэлгүй төлөвлөсөн, орлогын бүрдүүлэлт, зардалд бүртгэлээр тавих хяналт хангалтгүй, хөрөнгө оруулалт, төслийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн зарим хөрөнгийг данс бүртгэлд тусгаагүй, ашиглалт хангалтгүй зөрчилд 2.9 сая төгрөгийн акт тогтоож, 80.7 сая төгрөгийн албан шаардлага хүргүүлж, 13 зөвлөмж өгөв.
49		2013 оны ОСНААУГ болон түүний харьяа ОСНАА-н байгуулагуудын зарим үйл ажиллагаа	Аудитаар орон тоог үндэслэлгүй баталсан, баталдсан зардлыг 1325.1 сая төгрөгөөр хэтрүүлэн зарцуулсан, хөрөнгө оруулалт, төслийн хөрөнгөөр санхүүжүүлсэн зарим хөрөнгийг данс бүртгэлд тусгаагүй, ашиглалт хангалтгүй зөрчилд 30.1 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 1972.7 сая төгрөгийн зөрчлийг арилгуулахаар албан шаардлага хүргүүлж, 13 зөвлөмж өгөв.
50	Нийслэл	2013 оны СХД-ийн Нийтлэг үйлчилгээний төв ОНӨҮГ-ын зарим үйл ажиллагаа	Аудитаар байгууллагын бүтэц, орон тоог батлуулаагүй, дүрмээр хүлээсэн зарим чиг үүргийг хэрэгжүүлээгүй, орлогын бүрдүүлэлт, зардалд бүртгэлээр тавих дотоод хяналт хангалтгүй зөрчилд 19.7 сая төгрөгийн төлбөрийн акт тогтоож, 329.2 сая төгрөгийн зөрчил арилгуулах албан шаардлага хүргүүлж, 7 зөвлөмж өгөв.
51		2013 оны Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтын газар ОНӨААТҮГ-ын зарим үйл ажиллагаа	Аудитаар үйл ажиллагааны чиг үүргээ хэрэгжүүлж ашгийн зорилтот түвшинг хангасан ч хуулийн шаардлага хангаагүй төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн, зарим ажилд тавих захиалагчийн хяналтыг хангалтгүй хэрэгжүүлсэн зөрчлийг арилгах 8 зөвлөмж өгөв.
52			
53			

2013 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар хязгаарлалттай санал дүгнэлт авсан төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжүүд:

д/д	Байгууллага, ААН-ийн нэр	Санал, дүгнэлтийн үндэслэл
1	Хөтөлийн цемент шохой ТӨХК	Байгууллагаас авах авлагын 2.2 тэрбум, байгууллагад өгөх өглөгийн 3.7 тэрбум төгрөгийн тооцоог тус тус нийлж баталгаажуулаагүй.
2	Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр ТӨХК	2010 оноос өмнө үүссэн гадаад ба дотоодын 13 компанитай төгрөг болон валютаар хийгдсэн 467.9 сая төгрөгийн дансны авлага, 2007 онд “Эрдэнэт” ХХК нь “Хенлонг” гэх гадаадын компанид 507.7 мянган ам.доллар шилжүүлсэнийг “Дарханы төмөрлөгийн үйлдвэр” ТӨХК нь “Эрдэнэт” ХХК-иас авах авлагын тооцоонд оруулан бүртгэсэн байна.
3	Хөнгөн үйлдвэрийн шинжлэх ухаан технологи үйлдвэрлэлийн АРМОНО КОРПОРАЦИ ТӨҮГ	Үндсэн хөрөнгийн дэлгэрэнгүй бүртгэлд 2008 онд акталсан 44.0 сая төгрөгийн суудлын автомашин бүртгэлтэй, мөн элэгдүүлж дууссан компьютер, тоног төхөөрөмжид элэгдэл тооцож 1.1 сая төгрөгөөр үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл өртгийг буруу илэрхийлсэн байна. Эрдэм шинжилгээний төслийн орлого 20.0 сая төгрөгийн тухай төслийн зардалтай зэрэгцүүлэхгүй “Урьдчилж төлсөн зардал” дансыг бууруулан хааж, “Орлого ба урьдчилж төлсөн зардлыг 20.0 сая төгрөгөөр тус тус дутуу илэрхийлжээ.
4	Монголын хөрөнгийн бирж ХК	Төрийн өмчийн хороо, Лондонгийн хөрөнгийн бирж, Монголын хөрөнгийн биржийн хооронд 2011 онд байгуулсан хамтран ажиллах Мастер гэрээний дагуу “Миллениум Ай Ти” системийг 2012 онд бүрэн нэвтрүүлж ашиглалтанд оруулсан бөгөөд улсын төсвөөс 14.2 сая ам долларыг тус системийг нэвтрүүлэхэд зарцуулахаас 7,477.6 сая төгрөгийн санхүүжилт өгсөнөөс хойш дахин санхүүжилт өгөөгүй байна. Тайлант хугацаанд 1,794.0 сая төгрөгийн орлоготой ажиллахаар төлөвлөснөөс гүйцэтгэлээр 965.7 сая төгрөгийн орлоготой ажиллаж орлогын төлөвлөгөөг 46.2 хувиар тасалдуулсан.
5	Дулаан шарын гол ХК	Эргэлтийн бус 70.6 сая төгрөгийн хөрөнгийг эргэлтийн хөрөнгөд бүртгэсэн. Дээд шүүхээс дансны авлагын 209.0 сая төгрөгийг найдваргүй болохыг тогтоосон байхад данс бүртгэлээс хасаагүй, ДСЦТС ХК-д өгөх өглөг 200.0 сая төгрөгийг Эзэмшигчийн өмчийн бусад хэсэгт бүртгэсэн нь Сангийн сайдын 2012 оны 77 дугаар тушаалаар баталсан “Санхүүгийн тайлан тодруулгыг бэлтгэх заавар”-ыг зөрчсөн.
6	Шивээ-Овоо ТӨХК	2012, 2013 онд хөрс хуулалт хийгдэж 2014 онд олборлолт хийхээр төлөвлөж буй талбайн “Хөрс хуулалтын зардал”-ыг хөрөнгөөр бүртгэж тайлагнаагүй.
7	Мэдээлэл технологийн үндэсний парк	Тайлант хугацаанд 29.8 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг ТӨХ-ны зөвшөөрөлгүйгээр худалдан авсан. 2013 жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд ТӨХ-нд төлөх 24.8 сая төгрөгийн өглөгтэй тайлагнагдсан.
8	Мон-Атом ХХК	Тайлант хугацаанд 129.3 сая төгрөгийн ажил үйлчилгээнд “Босго үнэ шинэчлэн батлах тухай”ЗГ-ын 2013 оны 68 дугаар тогтоолыг зөрчиж худалдан авалт хийсэн.
9	Аялал жуулчлалын үндэсний төв ТӨҮГ	2013 оны батлагдсан төлөвлөгөөт зардлыг 17.7 сая төгрөгөөр буюу 5.5 хувиар хэтрүүлэн зарцуулж, тайлант оны зорилтот түвшинг бүрэн хэрэгжүүлээгүй.
10	Налайхын ДЦС ТӨХК	Төрийн өмчийн хорооноос баталсан төсвөөр нэг тонн нүүрсний үнэ 32.5 мянган төгрөг байхад 37.8-50.0 мянган төгрөгөөр худалдан авалт хийж, улмаар 152.8 мянган төгрөгөөр төсөв хэтэрсэн, мөн нүүрс худалдан авах тендер нь ТБОНӨХБАУХА-ийн хуулийг зөрчсөн.

11	Баруун бүсийн эрчим хүчний систем	Тускомпанийнохин компаниудНББ-ийн бодлогыг тууштай баримталдаггүй, охин компани болох Дөргөний усан цахилгаан станцын барилга байгууламжийн үл хөдлөх хөрөнгийн татварын тооцоолол маргаантай ба нөлөөг тооцоолох боломжгүй, Төв компанид бүртгэгдээгүй 2.8 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийг нэмж бүртгэхдээ эзэмшигчийн өмчийг Төрийн өмчийн хороо болон Төлөөлөн Удирдах зөвлөлийн зөвшөөрөлгүйгээр нэмэгдүүлсэн,Ховдын ЦТС болон Увсын ЦТС ХХК-иудын хөрөнгийн бүртгэл үнэн зөв гэдгийг аудитаар нотлох боломжгүй байна.
12	Дорноговь АЗЗА	Дорноговь аймгийн тээвэр авто замын газар нь тус компаниар явган хүний замын ажил хийж гүйцэтгүүлсэн бөгөөд 2012 оны 12 дугаар сарын 13-нд гэрээнд заасны дагуу хийгдээгүй ажилд 1.0 сая төгрөгийн алданги тооцон 16.3 сая төгрөгөөр тооцоо нийлж акт үйлдсэн байна. Дорноговь АЗЗА ТӨХК нь Тээвэр автозамын газарт өгөх 0.4 сая төгрөгийн өглөгийг хааж 15.9 сая төгрөг авахаар санхүүгийн тайланд тусгасан бөгөөд жилийн эцэст тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй байна.”Арвижих Од” ХХК, “Дээд арал” ХХК-савсаннэмэгдсэн өртгийн албан татварын падаан татварын байгууллагад шалгагдаж байгаа бөгөөд хуурамч падаан байх магадлалтай.
13	Дорнод ЦСҮАА	Ноосны болон урамшууллын 0.7 сая төгрөгийн орлогыг төвлөрүүлээгүй. Төл малыг бүртгэлд авахдаа өртөг тооцдоггүй. Гамшигаар 134 толгой үхэр, 2 адуу хорогдсон гэж нийт 11,6 сая төгрөгийн малыг бүртгэлээс хассан боловч холбогдох байгууллагуудтай тулган баталгаажуулалт хийхэд хорогдсон малын тоо зөрүүтэй.
14	МИАТ ТӨХК	Авлагыг НББОУС-ын дагуу ангилаагүй “дансны авлага”дансаар бүртгэдэг. Дараа тайлан, ажилтан албан хаагчдаас авах авлагаас бусаддансны авлагын тооцоо нийлэлтийг шагахад 14.5% буюу 1,340.2сая төгрөгийн авлагад тооцоо нийлээгүй. Эргэлзээтэй авлага дансанд1,502.4 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй бөгөөд 2008,2010 онд эргэлзээтэй авлага дансанд бичилт хийсэн байна. Тайлант онд хурааж барагдуулах талаар ямар нэгэн ажил зохион байгуулаагүй. Дансны өглөгийн 11.4% буюу 2,704.9 сая төгрөгийг харилцагч байгууллагатай тооцоо нийлээгүй. Урьдчилж орсон орлого буюу агаарын тээврийн өр дансанд 33,109.6 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй бөгөөд орлого бүртгэдэг ПРА програм, санхүүгийн тайлан гаргадаг Навашн програм нь хоорондоо уялдаагүйгээс үлдэгдлийг билет авсан хүн бүрээр гаргах боломжгүй учраас бодитой эсэхийг баталгаажуулах боломжгүй. “Нүхт тур” ХХК-д ашиглагдаж байгаа онгоцны үйлчилгээнд хэрэглэгддэг сав хэрэгслийг түүвэрлэн тоолоход 36.4 сая төгрөгийн бараа дутаж, 2.3 сая төгрөгийн бараа илүүдсэн.
15	Диспетчерийн үндэсний төв ТӨХК	Буцалтгүй тусламжаар авсан 2,879.6 сая төгрөгийн хөрөнгийг нэмж төлөгдсөн капитал дансанд бүртгэсэн, хүүгийн орлого 62.0 сая төгрөг, хүүгийн зардал 8.0 сая төгрөг, нэмэлт ажил үйлчилгээний орлого 56.0 сая төгрөгийг орлого үр дүнгийн тайланд хүлээн зөвшөөрч бүртгээгүй.

16	Эрдэнэс таван толгой ХК	<p>“Эрдэнэс Таван толгой” ХК-ий санхүүгийн тайланд хувьцаа эзэмшигчдийн эзэмшлийг тусгах талаар холбогдох шийдвэр гаргаагүй, дүрмийн сангийн хэмжээ “ҮЦТТХТ” ХХК-ий бүртгэлээс материалаг зөрүүтэй.</p> <p>Тус компаний уурхайн Зүүн цанхийн гэрээт олборлогч “Ти Ти Жи Ви Си Өү” ХХК-тай 2012 оны 3 дугаар сард байгуулсан гэрээний дагуу төлбөр тооцоог ам.доллараар тооцон хийж байгаагаас тайлант онд гадаад валютын ханшийн зөрүүгээс 3.4 тэрбум төгрөгийн алдагдал хүлээсэн.</p> <p>“Чалко трейдинг Хонконг” компаниас өмнөх онуудад авсан урьдчилгаа төлбөрийн зээлийн хүүг бууруулах, хүүгийн орлогод татвар ногдуулах асуудлаар яриа хэлэлцээ хийгдэж, нэмэлт гэрээний төсөл нь боловсруулах шатанд байгаагаас “Чалко трейдинг Хонконг” компанид өгөх 201.0 тэрбум төгрөгийн өр төлбөрийн тооцоог нийлээгүй.</p>
17	Сүхбаатар Цөм сүргийн үржлийн аж ахуй	<p>Ашиглалтын хугацаа дууссан, элэгдлээрээ анхны өртгөө нөхсөн, сэргээн засварлах боломжгүй 3.1 сая төрөг бүхий машин тоног төхөөрөмж, тавилга эд хогшлыг акталсан ба тэдгээр хөрөнгийн хуримтлагдсан элэгдлийг үндсэн хөрөнгийн тодруулга тайланд хасч тайлагнаагүйгээс нийт хөрөнгө, эх үүсвэрийг 3.1 сая төгрөгөөр дутуу тайлагнасан.</p> <p>Эргэлтийн сүргийн малыг эргэлтийн бус хөрөнгөнд бүртгэсэн,үлдэгдэл өртөгтэй 180.0 мянган төгрөгийн компьютерийг санхүүгийн тайланд дутуу тусгасан.</p> <p>Эд хөрөнгийн тооллогыг батлагдсан анхан шатны маяганд бүртгээгүй, бэлэн мөнгөний зарцуулалтын баримт дутуу 4.1 сая төгрөгийн гүйлгээг санхүүгийн тайланд бүртгэж тусгасан.</p>

2013 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан төрийн болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжүүд:

д/д	Байгууллага, ААН-ийн нэр	Санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан шалтгаан
1	Хөвсгөл ЦСҮАА	<p>Цөм сүргийн үржлийн аж ахуй ТӨААТҮГ нягтлан бодох бүртгэлийн хөтлөлтийг бүрэн хийгээгүйгээс үнэн зөв санхүүгийн тайлан бэлтгэх боломжгүй, санхүүгийн тайланд нөлөөлөхүйц аудитын нотлох баримт байхгүй тул санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан байна.</p>
2	Биокомбинат ТӨААТҮГ	<p>Баримтдутуу 2.3 сая төгрөгийн ажил гүйлгээг данс бүртгэлд тусгасан, авлагын дансны үлдэгдлээс 61.3 сая төгрөгийг тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй.</p> <p>Өглөгийн үлдэгдлийг 13.0 сая төгрөгөөр зөрүүтэй тайлагнасан ба 56.8 сая төгрөгийн үлдэгдлийг тооцоо нийлж баталгаажуулаагүй тооцоо нийлсэн үлдэгдэл нь санхүүгийн тайлангаас 254,5 сая төгрөгөөр зөрүүтэй.</p> <p>Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тайланд худалдан авалтыг 26.3 сая төгрөгөөр дутуу тайлагнасан, 2,293.1 сая төгрөгийн эргэлтийн хөрөнгөд тооллого хийгээгүй, нэгж бүтээгдэхүүний өөрийн өртгийг үнэн зөв тооцохгүй байгаагаас илүү үйлдвэрлэсэн буюу гологдол 542.6 сая төгрөгийн бүтээгдэхүүнийг данс бүртгэлд тусгаагүй.</p> <p>Эрх бүхий албан тушаалтан суудлын авто машины тогтоосон нормыг хэтрүүлснээс 10.8 сая төгрөгийн шатахууныг илүү зарцуулсан. 2013 онд үйлдвэрлэсэн 1,291.7 сая төгрөгийн эм, биобэлдмэл, вакциныг санхүүгийн тайланд тусгаж тайлагнаагүй, агуулахын бүртгэлд баталгаажуулаагүй, өөрийн үйлдвэрийн үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг боловсруулаагүй зэрэг асуудлуудаас хамааран санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан байна.</p>

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

Улсын Их Хурлын Төрийн байгуулалтын Байнгын хорооны тогтоолын дагуу Үндэсний аудитын газрын 2014 оны үйл ажиллагааны тайланл хийсэн системчилсэн үнэлгээний тайлан

Улаанбаатар хот

2015 оны 3 дугаар сарын 29

Үндэсний аудитын газрын 2014 оны үйл ажиллагааны тайланд хийсэн системчилсэн үнэлгээний тайлан

2015 оны 3 дугаар сарын 10

Улаанбаатар хот

Нэг. Ерөнхий зүйл

Улсын Их Хурлын Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны 2013 оны 5 дугаар тогтоолоор баталсан системчилсэн үнэлгээний аргачлалын дагуу Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2015 оны 52 дугаар тушаалаар байгуулсан ажлын хэсэг Төрийн аудитын байгууллагын 2014 оны үйл ажиллагаанд байгууллагын чиг үүрэг, хүний нөөцийн хэрэгцээ, төсвийн зарцуулалтыг сонгон, гүйцэтгэлийн, нийцлийн, санхүүгийн аудитын төлөвлөгөөний биелэлтийг хамруулан системчилсэн үнэлгээ хийж, дүгнэлт гаргалаа. Үнэлгээ хийхдээ баримт материалд тулгуурлан дүн шинжилгээ хийх арга зүйг ашиглав.

Хоёр. Байгууллагын чиг үүргийн хэрэгжилтэд хийсэн үнэлгээний талаар

Ажлын хэсэг Төрийн аудитын тухай хуулиар тодорхойлсон Төрийн аудитын байгууллагын аудитын болон тайлагнах үйл ажиллагааны 2014 оны хэрэгжилтэд үнэлгээ хийлээ.

Төрийн аудитын байгууллага 2014 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж шинэчилсэн Төрийн аудитын тухай хуулийн орчинд үйл ажиллагаагаа явуулж, аудитын цаг хугацаа, санхүүгийн болон хүний нөөцийг бүрэн ашиглаж, хууль, УИХ-ын бусад шийдвэрээр ногдуулсан аудитын чиг үүргээ амжилттай хэрэгжүүлсэн байна.

Төрийн аудитын байгууллага 2014 онд системээрээ гүйцэтгэлийн болон нийцлийн аудитыг нэгдсэн удирдамжийн дагуу Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны тогтоолоор баталсан сэдвүүдээр хийсэн, хэд хэдэн аудитын тайланг тус байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн /нийтийн сонсгол хэлбэрээр/ нь парламентын хяналтыг төрийн аудитын үйл ажиллагаатай уялдуулах, аудитын тайлангаар нийтийн сонсгол хийдэг парламентын хяналтын соёлыг төлөвшүүлэхэд чиглэсэн төрийн аудитын шинэчлэлийн чухал алхам болжээ.

Засгийн газрын санхүүгийн нэгдсэн тайлангийн аудит дээр төрийн аудитын байгууллагын нэмж гүйцэтгэх Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2014 оны 3 дугаар тогтоолоор батлагдсан нийт 22 аудитад Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн болон Хөрөнгө оруулалтын аудит, Үндсэн чиглэлийн биелэлтийн аудит зэрэг жил бүр гүйцэтгэдэг томоохон аудитуудыг багтаасан гүйцэтгэлийн 14 аудит, нийцлийн 8 аудит орсон байна. Эдгээрээс 4 аудит Улсын Их Хурлын тогтоолд заасны дагуу он дамжиж хийгдэхээр төлөвлөгдсөн байна.

Төрийн аудитын байгууллагын 2014 онд гүйцэтгэж тайлагнах нийт аудитын ачаалал аудит гүйцэтгэх цаг хугацааны, санхүүгийн болон хүний нөөцийг бүрэн дайчилж, нэг аудитыг гүйцэтгэх олон улсын мөрдөж буй стандартаас бараг 3 дахин бага хугацаа зарцуулахаар төлөвлөгдсөн байна.

Төсвийн тухай хууль болон Улсын Их Хурлын тогтоолоор заасан цаглабартай хугацаанд жил бүр гүйцэтгэдэг 4 аудит төрийн аудитын байгууллагын үндсэн чиг үүргийн ачаалалд зохих байр эзэлдэг бөгөөд эдгээр аудитад төрийн аудитын нийт бүрэлдэхүүн бүрэн оролцож, цаг хугацааны болон санхүүгийн нөөцийн 60 орчим хувийг зарцуулж байна.

Түүнчлэн энэ чиг үүргээ хугацаанд нь хэрэгжүүлэхийн тулд 1088 санхүүгийн тайлангийн аудитыг хараат бус аудитын байгууллагаар гэрээгээр гүйцэтгүүлсэн нь нийт аудитын 23.9 хувьтай тэнцэж байна. Санхүүгийн тайлангийн аудитад хамрагдвал зохих нийт байгууллагын 68 хувийг хамруулсан нь хуулиар тогтоосон хугацааны цагалбар богинохон, түүнд багтаж аудит гүйцэтгэх хүн хүчний нөөц хүрэлцэхгүй байгаатай холбоотой байна.

Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооноос баталсан сэдэвтэй аудитуудаас 2014 онд багтаан гүйцэтгэж тайлагнах гүйцэтгэлийн 4, нийцлийн 4 нийт 8 аудит анх төлөвлөсөн хугацаанаасаа 1-3 сараар хойшилж эхэлсэнтэй холбогдон тайлагнах төлөвлөгөөт хугацаа хэтэрсэн, бусад аудитыг хугацаанд нь тайлагнасан байна.

Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 3 дугаар тогтоолоор батлагдсан зарим аудит хугацаа хоцорсон нь Улсын Их Хурлын 2013 оны 63 дугаар тогтоолоор өгөгдсөн яаралтай гүйцэтгэх үүргийн дагуу Монгол Улсын 2014 оны төсвийн тухай хуульд “0.0” дүнтэй тусгагдсан хөрөнгө оруулалтын 243 төсөл, арга хэмжээний төсөвт өртөг нэмэгдсэн, гүйцэтгэл удааширсан шалтгааныг тогтоох, гүйцэтгэл, хэрэгжилтийн байдалд хийх дүн шинжилгээний аудитыг гүйцэтгэсэн, Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хорооны шалгалтын ажлын хэсэгт ажилласан зэргээс шалтгаалан дээрх аудитууд төлөвлөсөн хугацаанаас 1-3 сараар хойшлуулж эхлүүлсэн нь нөлөөлжээ.

Төрийн аудитын байгууллага 2014 онд 385 хүний бүрэлдэхүүнтэй, 89208 хүн өдрийн аудит хийх нөөцтэй ажилласны зэрэгцээ Төрийн аудитын болон Төсвийн тухай хуульд заасан цаглабарын дагуу санхүүгийн аудитыг гүйцэтгэхэд 44716 хүн өдөр, Улсын Их Хурлын 2013 оны 63, Төсвийн байнгын хорооны 3 дугаар тогтоолд тусгагдсан гүйцэтгэлийн болон нийцлийн аудитыг гүйцэтгэхэд 51615 хүн өдөр, дотоод үйл ажиллагаанд 6846 хүн өдөр, нийт 103177 хүн өдөр буюу 13969 хүн өдөр илүү цагаар ажилласан байна.

Төрийн аудитын байгууллага 2014 онд аудит хийх үндсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ илрүүлсэн зөрчлийн улмаас төлбөрийн акт, албан шаардлагаар нийт 14.0 тэрбум төгрөгийн орлогыг төсөвт оруулж, аудитын үр өгөөж 812.4 тэрбум төгрөгт хүрч санхүүжилтийн нэг төгрөгт ногдох үр өгөөж 92.16 төгрөг болж 2013 оныхоос 67.0 хувиар өссөн байна.

Улсын Их Хурлын бодлогын дэмжлэгтэйгээр төрийн аудитын байгууллагыг шинэчлэх, хөгжүүлэх чиглэлээр 2014 онд тодорхой арга хэмжээнүүд хэрэгжүүлсэн байна.

Монгол Улсын 2014 оны төсвийн тухай хуулиар батлагдсан 1.062.2 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Аудитын дээд байгууллагаас баталсан олон улсын иж бүрэн стандартыг хөрвүүлэн үндэсний түвшинд мөрдөх арга зүй болгох, мэдээллийн технологийн тусламжтайгаар аудит гүйцэтгэх програм хангамжийг боловсруулж нэвтрүүлэх, Төрийн аудитын байгууллагад мэдээллийн технологийн онлайн орчин бүрдүүлэх зэрэг төслүүдийг амжилттай хэрэгжүүлсэн байна.

Үүний дүнд :

-ИНТОСАЙ/ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын байгууллага/-аас баталж гаргасан хамгийн сүүлийн үеийн 86 стандартыг /нийт 1730 хуудас/ анх удаа эх хэлнээ хөрвүүлэн хэвлүүлж, түүнд нийцүүлэн санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, гарын авлагыг шинэчлэн боловсруулж гаргасан нь аудит хийх арга зүй, технологид хийсэн томоохон шинэчлэл болсон байна.

-Шинэчилсэн стандарт, гарын авлагад нийцүүлэн санхүүгийн тайлангийн аудитыг гүйцэтгэх СТАУС програм хангамжийг боловсруулж, туршилтын журмаар нэвтрүүлж эхэлсэн нь аудитын үйл ажиллагааг цахимжуулж, цаг хугацаа хэмнэх, цаасгүй технологид шилжиж, гар ажиллагааг багасгах, мэдээллийн иж бүрэн, үнэн зөв, шуурхай байдлыг хангах чиглэлд хийх шинэчлэлийн эхлэл болсон байна.

- Төрийн аудитын төв болон орон нутгийн бүх байгууллагуудыг шилэн кабелийн холболттой өндөр хурдны, нууцлалын өндөр түвшинд мэдээлэл солилцох VPN нэгдсэн сүлжээнд холбож, мэдээллийн технологийн онлайн орчин, E оффисын програм хангамжийг нэвтрүүлсэн нь төрийн аудитын системд “цахим засаглал”-ыг хэрэгжүүлэх нөхцлийг бүрдүүлж байна.

Төрийн аудитын байгууллагын дотоод мэдээллийн цахим сантай болж, олон нийттэй харьцах www.audit.mn сайтыг өргөжүүлэн бүх аймгуудын Аудитын газрын мэдээллийг багтаасан портал сайт болгожээ.

Монгол Улсын Үндэсний аудитын газар 2014 онд ИНТОСАИ-н Хөгжлийн санаачлагаар хэрэгжүүлж байгаа Мэдээллийн технологийн аудит, Зээлдэх ба зээлдүүлэх хүрээний улсын өрийн аудит, 3i-АДБОУС-ын хэрэгжилт гэсэн 3 хөтөлбөрт амжилттай оролцож, АССОСАИ/ Азийн аудитын дээд байгууллагуудын олон улсын байгууллага/-н Аудитын хорооны гишүүнээр сонгогдсон нь түүний олон улсын үйл ажиллагаа өргөжиж, нэр хүнд өссөнийг илтгэж байна.

Гурав. Хүний нөөцөд хийсэн үнэлгээний талаар

Нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан Төрийн аудитын тухай хуульд заасны дагуу төрийн аудитын байгууллага 2014 онд УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны тогтоолоор баталсан зохион байгуулалтын бүтэц, орон тооны дээд хязгаарын хүрээнд үйл ажиллагаагаа шинэчлэн зохион байгуулж явуулсан байна.

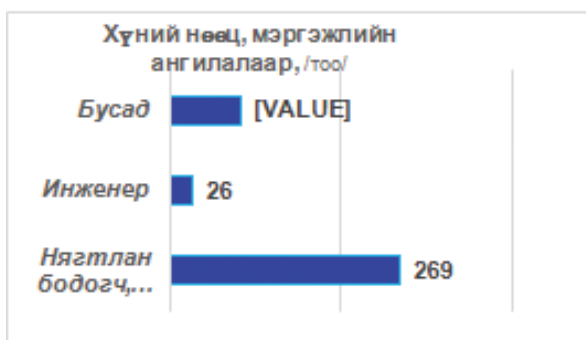
Төрийн аудитын байгууллагад 2014 онд нийт 385 хүн ажилласны 93 нь Үндэсний аудитын газарт, 50 нь Нийслэлийн аудитын газарт, 242 нь аймгийн аудитын газарт байна.

Нийт ажиллагсдын 93.8 хувийг аудит гүйцэтгэдэг бүрэлдэхүүн, 6.2 хувь дэмжих үйлчилгээний ажиллагсад байгаа бөгөөд 9.3 хувь нь аудитын менежерүүд, 24.1 хувь нь ахлах аудитор болон ахлах шинжээчид, 52.7 хувь нь аудитор, шинжээчид ажиллаж байна.

Төрийн аудитын байгууллагын хэмжээгээр 2014 онд гүйцэтгэлийн 248, санхүүгийн 4543, нийцлийн 187 аудитыг 385 хүний нөөцөөр хийсэн бөгөөд энэ үйл ажиллагаанд зарцуулсан хүн өдөр, цагийн тооцоогоор хүний нөөц дутагдалтай байна.

Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын мэргэшсэн байдал, боловсрол, туршлагыг авч үзвэл:

Дүрслэл 1.1

Төрийн аудитын байгууллагын нийт ажилтнуудын 71.2 хувь нь нягтлан бодогч, эдийн засагчийн мэргэжилтэй байгаа бол 28.8 хувь нь инженер болон бусад төрлийн мэргэжилтнүүд байна.

3. Төрийн аудитын байгууллагад ажиллагсдыг насны бүлгээр авч үзвэл харьцангуй тэнцвэртэй байдал ажиглагдаж байгаа ба 30-аас доош насны ажилтнууд 28.3 хувийг эзэлж байна.

Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын залгамж чанар, тогтвортой байдал хангагдахуйц хэмжээний харьцаатай байна гэж үзэж болох ба цаашид энэ харьцааг хүний нөөцийн бодлогоор тогтвортой барих, залуу боловсон хүчнийг сургаж дадлагажуулах, мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэхэд анхаарах хэрэгтэй байна.

Дүрслэл 1.3

Дүрслэл 1.2

4. Нийт ажилтнуудын туршлага, мэдлэг хэр зэрэг байгааг тэдний эрдмийн зэрэг, цол, ажилласан туршлага зэргээр тодорхойлж болох юм. Энэ үүднээс авч үзвэл төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын 32.5 хувь нь магистр түүнээс дээш зэрэг цолтой, нийт ажилтнуудын 39.5 хувь нь 11-ээс дээш жил ажилласан байна.

Төрийн аудитын хараат бус байдлыг хангах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс сэргийлэх, шударга үнэнч ажиллах гол хүчин зүйл нь аудитор шинжээчдийн цалингийн асуудал бөгөөд Төрийн аудитын тухай хуулиар тусгайлан өөрийн онцлогт тохирсон албан тушаалын цалингийн сүлжээтэй байхаар зохицуулсан боловч өнөөг хүртэл хэрэгжээгүй, төрийн байгууллагуудын ажлын албаны АА ангилалын цалингийн сүлжээг мөрдөж байна.

Иймээс өнөөдөр аудиторын цалин шүүгчийнхээс 3 дахин, прокурорынхоос 6.3 хувиар, АТГ-ын ажилтныхаас 16.3 хувиар тус тус бага байна.

Үндэсний аудитын газрын оффисын өрөө тасалгаа хүрэлцэхгүй, зай талбай хэтэрхий бага, аудаторуудын ажиллах ажлын байрны нөхцөл хүнд байна.

Дөрөв. Төсвийн зарцуулалтад хийсэн үнэлгээний талаар

Үндэсний аудитын газар нь хуульд орсон нэмэлт, өөрчлөлтийн дагуу бүтэц, зохион байгуулалтын хувьд шинэчлэгдэн салбарын хэмжээнд нэгдсэн төсөв, санхүүтэй нэгдмэл зохион байгуулалтад орж, Төсвийн хуулийн дагуу Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч төсвийг төлөвлөх, батлах, хуваарилах, захиран зарцуулахтай холбоотой төсвийн удирдлагын бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэн ажиллажээ.

Үндэсний аудитын газар 2014 оны төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, жилийн төсвийн төслийг боловсруулж Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлэн системийн нэгдсэн төсвийг 8875.8 сая төгрөг, байгууллагын тоо 23, орон тоо 389, цалингийн фондыг 4986.9 сая төгрөгөөр төлөвлөн батлуулсан байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2014 оны 147 тоот тогтоолын дагуу Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын багцын төсөвт тодотгол хийж нэгдсэн төсвийг 8489.4 сая төгрөг, орон тоог 389 / гэрээт 5, үйлчлэгч 27, гүйцэтгэх ажилтан 307, удирдах ажилтан 25/ цалингийн фондыг 4857.7 сая төгрөгөөр хянаж төсвийг 386.4 сая, цалингийн фондыг 129.2 сая төгрөгөөр хасаж тодотгон Сангийн яамнаас ирүүлжээ.

Үндэсний аудитын газраас төсвийг хэмнэлтийн горимд шилжүүлж ажиллах чиглэлийн хүрээнд Төсвийн Ерөнхийлөн захирагчаас шийдвэр гаргаж төв, орон нутгийн байгууллагад хүргүүлж төсвийг аль болох хэмнэлттэй, үр ашигтай зарцуулах, хэмнэгдэж буй зардлыг шилжүүлэн зарцуулахгүй байх, шинээр өр төлбөр үүсгэхгүй ажиллах талаар үүрэг даалгавар өгч биелэлтийг тооцож ажилласнаар Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын багцын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээ, тайлангаар төлөвлөгөө 8489.4 сая төгрөг, гүйцэтгэлээр 8408.8 сая төгрөг зарцуулан 80.6 сая төгрөгийн төсөв хэмнэж, өр авлагагүй ажилласан байна.

Төсвийн зардлын бүтцийг авч үзвэл, цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшуулал 61.0 хувь буюу 5132.6 сая, нийгмийн даатгалын шимтгэл 6.6 хувь буюу 558.6 сая, байр ашиглалтын зардал 0.6 хувь буюу 49.1 сая, хангамж бараа материалын зардал 3.5 хувь буюу 295.4 сая, нормативт зардал 0.02 хувь буюу 1.7 сая, эд хогшил урсгал, засварын зардал 0.9 хувь буюу 72.6 сая, томилолт, зочны зардал 2.7 хувь буюу 228.2 сая, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээ 2.0 хувь буюу 169.9 сая, бараа үйлчилгээний бусад зардал 1.5 хувь буюу 123.7 сая, тэтгэмж урамшуулал 9.0 хувь буюу 753.9 сая төгрөгийг тус тус зарцуулжээ.

Үндэсний аудитын газар 2014 оны Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 1062.2 сая төгрөг батлагдаж улсын төсвийн хөрөнгөөр 4 төсөл арга хэмжээнд бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авахаар төлөвлөжээ. Нээлттэй тендер шалгаруулах журмаар санхүүгийн аудитын тайлангийн программ 203.7 сая, ИССАЙ стандартын орчуулга 246.1 сая, тавилга 26.0 сая, VPN нэгдсэн сүлжээнд 545.0 сая төгрөгийн гэрээ байгуулан төсөл арга хэмжээг хууль журмын дагуу зохион байгуулсан байна.

Азийн хөгжлийн банкны 3 төсөл хөтөлбөрт хамрагдаж боловсон хүчнийг сургаж дадлагажуулах нөхцөл бүрдэж, мэдээллийн технологийн дэд бүтцийн сүлжээ тавигдсан нь томоохон үр дүнтэй хөрөнгө оруулалт болжээ.

10. ТӨСӨВ, САНХҮҮ, БҮРТГЭЛИЙН ТАЛААР

2014 онд төрийн аудитын байгууллага нэгдмэл зохион байгуулалтад орж, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын төсвийн багцад хамрагдан улсын төсвөөс санхүүжигдэх болсон юм.

		2013 оны		
		төлөвлөгөө	гүйцэтгэл	зөрүү
1	<i>Төсвийн орлого бүгд</i>	8,489.4	8,406.3	(83.1)
	<i>төсвөөс санхүүжих</i>	8,485.3	8,397.7	(87.6)
	<i>үндсэн үйл ажиллагааны орлого</i>		4.9	4.9
	<i>туслах үйл ажиллагааны орлого</i>	4.1	3.7	(0.4)
2	<i>Нийт зарлага</i>	8,489.4	8,408.9	(80.5)
	<i>урсгал зардал</i>	7,427.2	7,388.1	(39.1)
	<i>үүнээс: цалин урамшуулал</i>	5,193.6	5,132.6	(61.0)
	<i>хөрөнгийн зардал</i>	1,062.2	1,020.8	(41.4)

Монгол Улсын 2014 оны Төсвийн тухай хуулийн дагуу төрийн аудитын байгууллага үйл ажиллагаандаа 8,489.4 сая төгрөг зарцуулахаас 8,408.9 төгрөгийг зарцуулж, зардлаа 80.5 сая төгрөгөөр хэмнэжээ.

Үндэсний аудитын газраас төсвийг хэмнэлтийн горимд шилжүүлж ажиллах чиглэлийн хүрээнд Төсвийн Ерөнхийлөн захирагчаас шийдвэр гаргаж төв, орон нутгийн байгууллагад хүргүүлж төсвийг аль болох хэмнэлттэй, үр ашигтай зарцуулах, хэмнэгдэж буй зардлыг шилжүүлэн зарцуулахгүй байх, шинээр өр төлбөр үүсгэхгүй ажиллах талаар үүрэг даалгавар өгч биелэлтийг тооцож ажилласнаар Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын багцын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээ, тайлангаар төсвөө хэмнэж, өр авлагагүй ажиллав.

Төсвийн зардлын бүтцийг авч үзвэл, цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшуулал, нийгмийн даатгалын шимтгэл 67.6 хувь буюу 5691,2 сая, байр ашиглалтын зардал 0.6 хувь буюу 49.2 сая, хангамж бараа материалын зардал 3.5 хувь буюу 295.4 сая, нормитивт зардал 0.02 хувь буюу 1.7 сая, эд хогшил, урсгал засварын зардал 0.9 хувь буюу 72.7 сая, томилолт, зочны зардал 2.7 хувь буюу 228.2 сая, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээ 2.0 хувь буюу 169.9 сая, бараа үйлчилгээний бусад зардал 1.5 хувь буюу 123.7 сая, тэтгэмж урамшуулал 9.0 хувь буюу 753.9 сая төгрөгийг тус тус зарцуулжээ.

2014 онд нийт зардлын 12.2 хувь буюу 1,020.8 сая төгрөгийн хөрөнгийн зардлаар Аудитын дээд байгууллагуудын холбооноос баталсан аудитын олон улсын стандартыг хөрвүүлэн үндэсний түвшинд мөрдөх арга зүй болгох, мэдээллийн технологийн тусламжтайгаар аудит гүйцэтгэх програм хангамжийг боловсруулж нэвтрүүлэх, төрийн аудитын байгууллагад мэдээллийн технологийн онлайн орчин бүрдүүлэх зэрэг төслүүдийг амжилттай хэрэгжүүлэв.

Цалин урамшуулал, гэрэл цахилгаан, түлш халаалт, цэвэр бохир ус, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээ, байрны түрээсийн зардлууд хэмнэгдсэн, эд хогшил, урсгал засвар, бараа үйлчилгээний бусад зардлууд хэтэрсэн байна.

Үндэсний аудитын газрын 2014 оны төсвийн санхүүгийн тайлан, түүнд хийсэн аудитын дүгнэлтийг хавсаргав.

"МЭДЭЭЛЭЛ - АУДИТ" ХХК

НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ХЯНАЛТЫН ИТГЭМЖЛЭГДСЭН БАЙГУУЛЛАГА

2015 он 03 сар 26

№ 71

УБ хот, БГД 17- хороо,
Амарсанагийн гудамж,
"JSD" төв, 505 тоот,
Утас: 976-11-369311,
E-mail: Medeetaudit@gmail.com

ТАМГЫН ГАЗРЫН
ЗАХИРАЛ Л.ДУЛМАА танаа

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

Төрийн аудитын тухай хуулийн 15.1, Төсвийн тухай хуулийн 8.9.1-д заасны дагуу “Үндэсний Аудитын газар”-ын 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон жилийн эцсийн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээ, өмчийн өөрчлөлт, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан болон холбогдох бусад тайлбар тодруулга бүхий санхүүгийн тайланд аудит хийв.

“Үндэсний аудитын газар”-ын удирдлага нь Төсвийн тухай хуулийн 26.1, 54.3-д заасны дагуу тайлант хугацааны санхүүгийн тайланг Нягтлан бодох бүртгэлийн болон Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу бэлтгэж, тайлагнах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайлангууд Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт (УСНББОУС), түүнд нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан заавар, журмын дагуу үнэн зөв, бодитой илэрхийлэгдсэн эсэхэд санал дүгнэлт өгөх нь төрийн аудитын байгууллагын үүрэг юм.

Санал дүгнэлтийн үндэслэл

Бид аудитаа Нягтлан бодогчдын олон улсын холбооноос баталсан Аудитын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлж Монгол Улсын Үндэсний аудитын газраас гаргасан Санхүүгийн аудитын гарын авлагын дагуу гүйцэтгэсэн. Эдгээр стандарт, гарын авлага нь санхүүгийн тайлан материаллаг буруу илэрхийллээс ангид эсэх талаар үндэслэлтэй баталгаа олж авах зорилгоор аудитыг төлөвлөж, гүйцэтгэхийг биднээс шаарддаг.

Аудитаар санхүүгийн тайлан дахь дүн хэмжээ болон илчлэл тодруулгыг дэмжих нотлох зүйлийг сорилын үндсэн дээр шалгадаг. Түүнчлэн аудитаар удирдлагын ашигласан нягтлан бодох бүртгэлийн зарчим, хийсэн чухал тооцооллыг үнэлж цэгнэн, санхүүгийн тайлангийн ерөнхий толилуулгыг үнэлдэг.

Бидний хийсэн аудит санал дүгнэлт өгөх хангалттай бөгөөд зохистой үндэслэл болно гэдэгт итгэлтэй байна.

Зорчилгүй санал дүгнэлт

“Үндэсний аудитын газар”-ын 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээ, өмчийн өөрчлөлт болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, УСНББОУС-д нийцүүлж Сангийн сайдын баталсан бодлого, аргачлал, журмын дагуу материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн, шударга илэрхийлсэн байна.

ЗАХИРАЛ, АУДИТОР

Д.ТОВУУДОРЖ

Үйлчлүүлэгч: УАГ-аар

Тайлант он: 2014-12-31 байдлаарх

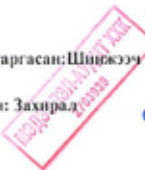
АУДИТ ХИЙГДСЭН САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

/ тогроогоор /

ҮЗҮҮЛЭЛТ	Эхний үлдэгдэл	Эсийн үлдэгдэл
ХӨРӨНГӨ		
Эргэлтийн хөрөнгө		
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	138 498 961,00	12 028,73
Кассанд байгаа бэлэн мөнгө	1 500 000,00	12 028,73
Банкинд байгаа бэлэн мөнгө /Т/	136 998 961,00	
Авлага		1 300 100,00
Бусад авлага		1 300 100,00
Бараа материал	26 320 394,00	298 501 520,00
Бичиг хэргийн материал	4 958 049,99	5 479 479,99
Аж ахуйн материал	19 075 844,01	21 107 940,01
Бусад	2 286 500,00	271 914 100,00
Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	164 819 355,00	299 813 648,73
Эргэлтийн бус хөрөнгө		
Үндсэн хөрөнгө	294 256 389,74	686 120 761,47
Авто тээврийн хэрэгсэл	115 107 013,00	115 107 013,00
Хуримтлагдсан эзэгдэл	(84 922 651,98)	(88 473 753,30)
Машины, тоног төхөөрөмж	385 260 792,65	821 858 379,65
Хуримтлагдсан эзэгдэл	(285 271 504,54)	(368 545 088,21)
Тавилга, аж ахуйн за хогшил	190 873 455,90	207 393 455,90
Хуримтлагдсан эзэгдэл	(128 791 345,29)	(137 925 367,42)
Номын фонд	2 000 630,00	2 000 630,00
Бусад үндсэн хөрөнгө		36 880 834,00
Хуримтлагдсан эзэгдэл		(2 175 342,15)
Дуусаагүй, барилга байгууламж	100 000 000,00	100 000 000,00
Биет бус хөрөнгө	5 906 212,66	270 974 260,97
Программ хангамж	9 843 688,30	279 713 864,30
Хасагдуулга	(3 937 475,64)	(8 739 603,33)
Эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн	300 162 602,40	957 095 022,44
НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН	464 981 957,40	1 256 908 671,17
ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ/ ӨМЧИЙН ДҮН		
Өр төлбөр		
Богшино хугацаат өр төлбөр		
Өглөг		
Ажиллагчидтай холбогдсон өглөг	285 380,68	
Бусад өглөг		1 300 100,00
Богшино хугацаат өр төлбөрийн дүн	285 380,68	1 300 100,00
Өр төлбөрийн нийт дүн	285 380,68	1 300 100,00
Цэвэр хөрөнгө/ өмч		
Засгийн газрын оруулсан капитал	553 236 574,16	553 236 574,16
Өмнөх үеийн үр дүн	(279 175 710,49)	(279 175 710,49)
Тайлант үеийн үр дүн		790 911 994,45
Дахин үнэлгээний зөрүү	190 635 713,05	190 635 713,05
Цэвэр хөрөнгө/ өмчийн дүн	464 696 576,72	1 255 608 571,17
ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ/ ӨМЧИЙН ДҮН	464 981 957,40	1 256 908 671,17

Тайлан гаргасан: Шинжээч

Хянасан: Захирагч

Ц.Отгонжаргал
Д.Товуудорж

Ц.Отгонжаргал

Д.Товуудорж

ОРЛОГЫН ТАЙЛАН

Үйлчилгээгч: УАГазар

Тайланг он: 2014-12-31 байдлаарх

/төгрөгөөр/

ҮЗҮҮЛЭЛТ	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГО		
ТУСЛАМЖ САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО		
Улсын төсвөөс	1 644 646 800,00	3 525 006 993,00
Урсгал	1 644 646 800,00	2 504 246 300,00
Хөрөнгийн		1 020 760 693,00
Хүүгийн орлого		12 028,73
Төсөвт байгууллагын ажил, үйлчилгээний орлого	519 643 957,00	110 845 720,00
Үндсэн үйл ажиллагааны орлого		109 545 620,00
Үндсэн бус үйл ажиллагааны орлого	519 523 959,00	1 300 100,00
Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	119 998,00	
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН	2 164 290 757,00	3 635 864 741,73
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ		
Цалин хөлс болон нэгэмдэл урамшил	1 006 583 149,74	1 571 992 891,04
Нийгмийн хамгааллын шимтгэл	116 215 621,60	164 851 479,64
Бараа үйлчилгээний урсгал зардал	520 163 585,95	367 934 942,26
Элэгдлийн зардал	92 778 159,99	102 936 176,96
Хөтөлбөр арга хэмжээний зардал	2 035 320,00	2 143 835,00
Татаас		124 445 834,38
Нийгмийн хамгааллын зардал	302 117 952,00	510 647 588,00
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	2 039 893 789,28	2 844 952 747,28
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН	124 396 967,72	790 911 994,45
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ОРЛОГО		
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДАЛ		
Үндсэн хөрөнгө худалдсаны гарз	1 206 317,78	
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	1 206 317,78	
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН	123 190 649,94	790 911 994,45

Тайлан гаргасан: Шинжээч

Ц.Отгонжаргал

Ц.Отгонжаргал

Хянасан: Захирал

Д.Товуудорж

Д.Товуудорж

Үйлчлэгч: УАГазар

Тайлант он: 2014-12-31 байдлаарх

МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

/төгрөгөөр/

ҮЗҮҮЛЭЛТ	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
Тусламж санхүүжилтийн орлого		
Улсын төсвөөс	1 644 646 800,00	3 525 006 993,00
Урсгал	1 644 646 800,00	2 504 246 300,00
Хөрөнгийн		1 020 760 693,00
Нийгмийн даатгалын сангаас		12 010 761,00
Бараа, үйлчилгээний орлого		
Хуугийн орлого		12 028,73
Төсөвт байгууллагын ажил үйлчилгээний орлого	507 273 559,00	110 845 720,00
Үндсэн үйл ажиллагааны орлого		109 545 620,00
Үндсэн бус үйл ажиллагааны орлого	507 273 559,00	1 300 100,00
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН	2 151 920 359,00	3 647 875 502,73
Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1 007 187 769,06	1 584 289 032,72
Нийгмийн хамгааллын шимтгэл	112 686 200	164 851 479,64
Бараа үйлчилгээний урсгал зардал	519 894 156,94	379 223 972,26
Хөтөлбөр арга хэмжээний зардал	2 035 320	2 143 835,00
Татаас		124 445 834,38
Нийгмийн хамгааллын зардал	302 117 952	510 647 588
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН	1 943 921 398,00	2 765 601 742,00
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	207 998 961,00	882 273 760,73
Хөрөнгийн орлого		
Хөрөнгийн бусад зардал	69 500 000,00	1 020 760 693,00
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	(69 500 000,00)	(1 020 760 693,00)
САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ		
НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	138 498 961,00	(138 486 932,27)
Мөнгө түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0,00	138 498 961,00
Мөнгө түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	138 498 961,00	12 028,73

Тайлан гаргасан: Шинжээч
Хянасны Захирал

Ц.Отгонжаргал

Ц.Отгонжаргал
Д.Товуудорж

НЭМЭЛТ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН

2014 оны 12 дугаар сар 31

/төгрөгөөр/

Эдийн засгийн ангилал	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Аудитлагдсан дүн
Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		136 998 961,00	136 998 961,00
Нийт орлого		109 545 620,00	109 545 620,00
Улсын төсвөөс			
Урсгал			
Хөрөнгийн			
Нийгмийн даатгалын сангаас			
Хүүгийн орлого			
Төсөвт байгууллагын ажил үйлчилгээний орлого			
Үндсэн үйл ажиллагааны орлого		109 545 620,00	109 545 620,00
Үндсэн бус үйл ажиллагааны орлого		-	-
Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого			
Нийт зарлага		246 544 581,00	246 544 581,00
Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	-	-	-
Цалин		-	-
Бусад нэмэгдэлүүд			
Унаа болон бусад нөхөн олговор			
Нийгмийн хамгааллын шимтгэл			
Тэтгэвэр болон тэтгэмжийн шимтгэл			
Тэтгэвэрийн даатгалын шимтгэл			
ҮОМШ өвчний даатгалын шимтгэл			
Ажилгүйдлийн даатгалын шимтгэл		-	-
Эрүүл мэндийн даатгалын хураамж		-	-
Бараа үйлчилгээний даатгалын хураамж		-	-
Бичиг хэргийн материал		-	-
Тээвэр шатхууны зардал			
Шуудан холбооны зардал			
Дотоод томилолтын зардал			
Гадаад томилолтын зардал			
Ном, хэвлэлийн зардал			
Хичээл сургалт, үйлдвэрлэлийн дадлагын зардал			
Сургалт семинарын зардал			
Төлбөр хураамж, жижиг татварууд		25 752 000,00	25 752 000,00
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээ			
ТӨГАҮ өмгөөлөл, хуулийн зөвлөх үйлчилгээний хөлс			
ТӨГАҮ тээврийн хэрэгслийн татвар			
Урсгал засварын зардал			
Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээний зардал			
Гадаадын зочны зардал			
Элэгдлийн зардал			
Хөтөлбөр арга хэмжээний зардал			
Төсвийн эрх захирагчдын арга хэмжээний зардал			
Олон улсын гишүүний зардал			
TATAAC			
Төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжүүдэд			
Бусад татаас, шилжүүлэг			
Бусад татаас, шилжүүлэг		116 792 581,00	116 792 581,00
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЗАРДАЛ			
Ажил олгогчоос өгөх бусад тэтгэмж			
Мөнгөн хэлбэрээр			

Нэг удаагийн тэтгэмж			
Орон байраар хангах, орон сууцны дэмжлэг		104 000 000,00	104 000 000,00
Ээлжийн амралтаар нутаг явах зардал			
Бүтцийн өөрчлөлтийн улмаас чөлөөлөгдсөн хүмүүст олгох тэтгэмж			
Тэтгэвэрт гарахад нь олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж			
Шагнал, тэтгэмж			
Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		-	-

Тайлан гаргасан: Шинжээч *Ц.Отгонжаргал* Ц.Отгонжаргал
Тайлан хянасан: Захирал *Д.Товуудорж* Д.Товуудорж

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗРЫН 2014 ОНЫ ЖИЛИЙН ЭЦСНИЙ
ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТАЙЛАН

/ төгрөгөөр /

ҮЗҮҮЛЭЛТ	2014 он			
	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь %
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	3 566 246 300,0	3 527 807 093,00	38 439 207,00	98,9
НИЙТ ЗАРЛАГЫН ДҮН	3 566 246 300,0	3 527 807 093,00	38 439 207,00	98,9
УРСГАЛ ЗАРДЛЫН ДҮН	2 504 246 300,0	2 507 046 400,00	(2 800 100,00)	100,1
барaa, үйлчилгээний зардал	2 095 258 000,0	2 092 745 558,62	2 512 441,38	99,9
Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1 572 303 400,0	1 572 278 271,72	25 128,28	100,0
Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	164 851 500,0	164 851 479,64	20,36	100,0
Барaa, үйлчилгээний бусад зараал	358 103 100,0	355 615 807,26	2 487 292,74	99,3
Бичиг хэрэг	20 195 000,0	8 756 200,00	11 438 800,00	43,4
Тэжээр /шатахуун/	20 346 400,0	32 738 997,73	(12 392 597,73)	160,9
Шуудан холбоо	17 715 400,0	16 803 102,27	912 297,73	94,9
Дотоод албан томиллолт	40 446 900,0	44 572 551,99	(4 125 651,99)	110,2
Гадаад томилолтын зардал	37 692 600,0	31 622 979,00	6 069 621,00	83,9
Ном хэвлэх авах	504 400,0	462 900,00	41 500,00	91,8
Хичээл үйлдвэрлэлийн даалгаа хийх	82 200 000,0	82 198 398,00	1 602,00	100,0
Урсгал засвар	7 684 500,0	7 683 570,00	930,00	100,0
Төлбөр хуррамж болон бусад зардал	21 731 300,0	21 231 300,00	500 000,00	97,7
Гадаад зочны зардал	11 735 900,0	13 679 869,00	(1 943 969,00)	116,6
ОУ-н гишүүний татвар	3 000 000,0	2 143 835,00	856 165,00	71,5
Биеийн тамир уралдаан тэмцээний зардал	15 638 000,0	15 638 000,00	-	100,0
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээ	79 212 700,0	78 084 104,27	1 128 595,73	98,6
Татаас, урсгал шилжүүлэг	408 988 300,0	414 300 841,38	(5 312 541,38)	101,3
Бусад татаас шилжүүлэг		7 653 253,38	(7 653 253,38)	
Орх гэрт олгох шилжүүлэг	408 988 300,0	406 647 588,00	2 340 712,00	99,4
Эмчилгээний төлбөр	10 560 000,0	10 560 000,00	-	100,0
Орон байраар хангах	212 500 000,0	212 500 000,00	-	100,0
Элжийн амралтаар нутаг явах	2 494 900,0	664 600,00	1 830 300,00	26,6
Шагнал урамшил	8 845 000,0	8 337 000,00	508 000,00	94,3
Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох нөхөн олговор	6 738 400,0	6 738 384,00	16,00	100,0
Тэтгэвэрт гархад нь олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	167 850 000,0	167 847 604,00	2 396,00	100,0
ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	1 062 000 000,0	1 020 760 693,00	41 239 307,00	96,1
1. Дотоод хөрөнгө оруулалт	1 062 000 000,0	1 020 760 693,00	41 239 307,00	96,1
Төсвийн хөрөнгөөр санхүүжих тоног төхөөрөмж	1 062 000 000,0	1 020 760 693,00	41 239 307,00	96,1
ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	3 566 246 300,0	3 526 307 093,00	39 939 207,00	98,9
Бусад орлого		1 300 100,00	(1 300 100,00)	
Төсвөөс санхүүжүүлэх	2 504 246 300,0	2 504 246 300,00	-	100,0
Хөрөнгө оруулалт	1 062 000 000,0	1 020 760 693,00	41 239 307,00	96,1
Мөнгөн хөрөнгийн эхний үлдэгдэл		138 498 961,0	(138 486 932,27)	
Мөнгөн хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл		12 028,7		
АЖИЛЛАГСАД БҮГД	88	88	-	100,0
Удирдах ажилтан	3	3	-	100,0
Гүйцэтгэх ажилтан	85	85	-	100,0

Тайлан гаргасан: Шинжээч *Ц.Отгонжаргал*
Тайлан хянасан: Захирал *Д.Говуудорж*

